

Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

**ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ
ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ
ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΣΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΚΑΙ
ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ**

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΡΟΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

ΙΟΥΛΙΟΣ 2013

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

Μήνυμα Εκτελεστικού Αντιπροέδρου ΣΕΒ

Νέες, διατηρήσιμες και καλύτερα αμειβόμενες θέσεις εργασίας μπορεί να προσφέρουν μόνο οι ιδιωτικές επιχειρήσεις. Για να το κάνουν αυτό, πρέπει οι ίδιες να είναι διεθνώς ανταγωνιστικές και η οικονομία συνολικά να είναι ανταγωνιστική. Ο ΣΕΒ, εκπροσωπώντας το δυναμικό τμήμα της ελληνικής επιχειρηματικότητας, εργάζεται σταθερά για την ενδυνάμωση και διεύρυνση της παραγωγικής βάσης, καθώς και για την ενίσχυση του αναπτυξιακού δυναμικού της χώρας.

Πέρα από τα άμεσα μέτρα για τη σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας που επιβάλλει η σημερινή κρίσιμη συγκυρία, οφείλουμε να προετοιμάσουμε το αύριο. Πρέπει να εργαστούμε πάνω σε ένα νέο αναπτυξιακό πρότυπο, το οποίο, μεταξύ άλλων, θα στηρίζεται σε κατάλληλα εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό που θα είναι σε θέση να αναπτύξει και να προσφέρει καινοτομικά προϊόντα και υπηρεσίες.

Στην κατεύθυνση αυτή, ο ΣΕΒ σχεδίασε και υλοποιεί μία πρωτοποριακή πρωτοβουλία που έχει ως στόχο τη διάγνωση των αναγκών των επιχειρήσεων σε επαγγέλματα και δεξιότητες, αναγκαία προϋπόθεση για την αναβάθμιση του παραγωγικού δυναμικού της ελληνικής οικονομίας, ώστε οι επιχειρήσεις μας να ανταποκριθούν με επιτυχία στις προκλήσεις του διεθνούς ανταγωνισμού και των διεθνών αγορών.

Η παρούσα πρωτοβουλία εδράζεται στη διαπίστωση ότι σήμερα απουσιάζει στη χώρα μας ένας μηχανισμός που να αποτυπώνει τις αναπτυξιακές ανάγκες σε εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες του στελεχιακού μας δυναμικού.

Με την πεποίθηση ότι συμβάλλουμε έμπρακτα στην κάλυψη αυτού του κενού, στη δημιουργία μιας δυναμικής κοινότητας στελεχών και επιχειρήσεων, με στρατηγικό προσανατολισμό στην ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία, και με καταλύτη τις υγιείς και νεωτεριστικές δυνάμεις της ελληνικής επιχειρηματικότητας, σας καλούμε να συμμετάσχετε με την προσωπική σας συνεισφορά σε αυτήν την προσπάθεια.

Χάρης Κυριαζής
Εκτελεστικός Αντιπρόεδρος

ΣΥΝΟΨΗ

Ο ΣΕΒ θεωρεί ότι η επένδυση στις δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού αποτελεί κρίσιμη παράμετρο, στο πλαίσιο της προσπάθειας για την παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας. Προς αυτήν την κατεύθυνση, ο ΣΕΒ, στοχεύοντας στην κάλυψη διαπιστωμένης έλλειψης, αναπτύσσει Μηχανισμό Διάγνωσης των Αναγκών των Επιχειρήσεων σε Επαγγέλματα και Δεξιότητες, που αναδεικνύει τις ανάγκες για δεξιότητες, σε 8 σημαντικούς επιχειρηματικούς τομείς, ένας από τους οποίους είναι ο **Τομέας των Τροφίμων**.

Ο Μηχανισμός αυτός, εκτιμά τις απαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες για τα διαφαινόμενα ως κρίσιμα επαγγέλματα του αύριο και διατυπώνει προτάσεις για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού του Τομέα.

Ο Τομέας των Τροφίμων στην Ελλάδα αποτελεί σταθερά ένα από τα σημαντικότερα τμήματα της ελληνικής μεταποίησης δευτερογενούς τομέα και έναν από τους βασικούς κινητήριους μοχλούς της ελληνικής οικονομίας. Η συμβολή του Τομέα στα βασικά μεγέθη της μεταποίησης, όπως στον αριθμό των επιχειρήσεων, των απασχολούμενων, στην προστιθέμενη αξία και στον κύκλο εργασιών είναι καθοριστική, ενώ οι εξελίξεις που συνήθως δρομολογούνται στον Τομέα επηρεάζουν το σύνολο της ελληνικής μεταποίησης. Επίσης, ως αναπόσπαστο τμήμα της αγροδιατροφικής αλυσίδας επηρεάζεται, αλλά και επηρεάζει ισχυρά και τους υπόλοιπους τομείς δραστηριότητας (πρωτογενή και τριτογενή), με αντίστοιχες συνέπειες στο σύνολο της εθνικής οικονομίας.

Η αύξηση του ανταγωνισμού, οι νέες τάσεις των καταναλωτών και η κρίση στις τιμές των τροφίμων είναι μερικές από τις βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η βιομηχανία Τροφίμων. Ως απάντηση στις νέες αυτές προκλήσεις, η βιομηχανία Τροφίμων προσπαθεί να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά της, μέσω της αναδιοργάνωσης της παραγωγής και να επεκτείνει το μερίδιο αγοράς που κατέχει μέσω της διαφοροποίησης των προϊόντων ή / και της ανάπτυξης νέων προϊόντων.

Ειδικά στην Ελλάδα, η διαρκής αύξηση των τιμών των πρώτων υλών σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση και τη συνεχή συμπίεση του διαθέσιμου εισοδήματος των καταναλωτών θέτουν, επιπλέον, σημαντικές προκλήσεις για τις ελληνικές βιομηχανίες. Η βελτίωση της αποδοτικότητας στην παραγωγή και τη διάθεση των προϊόντων που παράγει ο τομέας αποτελεί βασικό ζήτημα, προκειμένου να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα και να συγκρατηθεί η μείωση της αγοράς.

Η αναγνώριση των αναγκών σε ανθρώπινο δυναμικό στον Τομέα των Τροφίμων, αναφορικά με το φάσμα των επαγγελματιών, που καλούνται να στελεχώσουν τις επιχειρήσεις / οργανισμούς, στο χρονικό ορίζοντα μέχρι το 2020, και των απαιτήσεών τους σε γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, βασίζεται στην εκτίμηση της πορείας σημαντικών προσδιοριστικών παραγόντων, που αναμένεται να επηρεάσουν την εξέλιξη του Τομέα και κατ' επέκταση τις ποιοτικές μεταβολές στην απασχόληση σε αυτόν. Οι παράγοντες αυτοί αναφέρονται στην πορεία ανάπτυξης της ελληνικής και της παγκόσμιας οικονομίας, στις αναμενόμενες επιπτώσεις στην εξέλιξη του Τομέα από την παγκοσμιοποίηση της παραγωγής και της διάθεσης προϊόντων, στην καινοτομικότητα των προϊόντων και των διαδικασιών, στη ζήτηση προϊόντων που θα είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες των καταναλωτών και τέλος, στην προώθηση πολιτικών της δημόσιας διοίκησης σε σχέση με την υιοθέτηση της υγιεινής διατροφής και την προστασία του περιβάλλοντος.

Στο εκτιμώμενο ως επικρατέστερο σενάριο εξέλιξης του Τομέα, έως το 2020, με εξαίρεση τους προσδιοριστικούς παράγοντες που αφορούν στην καινοτομικότητα προϊόντων και διαδικασιών και στην παγκοσμιοποίηση της παραγωγής και της διάθεσης των προϊόντων, που αναμένεται να παρουσιάσουν αύξηση, οι υπόλοιποι παράγοντες εκτιμάται ότι θα παρουσιάσουν στασιμότητα.

Στην παρούσα έκθεση παρουσιάζονται οι αναμενόμενες επιπτώσεις, από την πορεία των εν λόγω παραγόντων στη διαμόρφωση των αναγκών των επιχειρήσεων για συγκεκριμένα επαγγέλματα. Σε αυτό το πλαίσιο αναδεικνύονται εννέα (9) κρίσιμα επαγγέλματα για τον Τομέα τόσο από την άποψη των μελλοντικών ποιοτικών αναγκών των επιχειρήσεων όσο και από την άποψη των μεταβολών τους στις απαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, τα οποία, κατά σειρά κατάταξης, σύμφωνα με τη μεθοδολογία του Μηχανισμού, είναι τα ακόλουθα:

1. Στέλεχος Διαχείρισης Ασφάλειας & Ποιότητας Τροφίμων
2. Υπεύθυνος Marketing Τροφίμων
3. Επιστημονικός Σύμβουλος Εταιρειών Τροφίμων
4. Επιστήμονας R&D
5. Στέλεχος Εργαστηρίων Ελέγχου Ποιότητας
6. Υπεύθυνος Νομοθεσίας και Επικοινωνίας
7. Υπεύθυνος Προμηθειών Α' Υλών
8. Εξειδικευμένο Στέλεχος Παραγωγής Τροφίμων
9. Μηχανικός Υποδομών & Συντήρησης

Με βάση τα αποτελέσματα του Μηχανισμού Διάγνωσης των Αναγκών των Επιχειρήσεων σε Επαγγέλματα και Δεξιότητες, ο ΣΕΒ εγκαινιάζει μια νέα διαδικασία Διαβούλευσης με τους κύριους εμπλεκόμενους σε θέματα ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού -Πολιτεία, εκπαιδευτικά ιδρύματα, κοινωνικοί φορείς, επιχειρήσεις-, με στόχο την επιβεβαίωση των αποτελεσμάτων, την ανταλλαγή απόψεων και τη διαμόρφωση των τελικών προτάσεων για απαιτούμενες δράσεις τόσο σε επίπεδο επιχειρήσεων (σχεδιασμός δράσεων ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού, ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση κλπ) όσο και σε επίπεδο σχεδιασμού εκπαιδευτικής πολιτικής των φορέων τυπικής εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΟΨΗ	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
Ο Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών των Επιχειρήσεων σε Επαγγέλματα και Δεξιότητες	5
Η Ομάδα Εμπειρογνομών και Στελεχών Επιχειρήσεων	7
1. Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	8
2. Ο ΤΟΜΕΑΣ : Βασικά χαρακτηριστικά, τάσεις και προοπτικές	11
Διεθνές περιβάλλον	11
Ο Τομέας των Τροφίμων στην Ελλάδα	13
Ανάλυση SWOT	15
3. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ	17
Επιλογή και διαμόρφωση επικρατέστερου σεναρίου	17
4. Η ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΩΝ ΚΡΙΣΙΜΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ	22
Εντοπισμός των βασικών επαγγελμάτων	22
Ανάδειξη κρίσιμων επαγγελμάτων	23
5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ Τα κρίσιμα επαγγέλματα – Αντικείμενο εργασιών και απαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες	25
Στέλεχος Διαχείρισης Ασφάλειας & Ποιότητας Τροφίμων.....	26
Υπεύθυνος Marketing Τροφίμων	28
Επιστημονικός Σύμβουλος Εταιρειών Τροφίμων	30
Επιστήμονας R&D	32
Στέλεχος Εργαστηρίων Ελέγχου Ποιότητας	34
Υπεύθυνος Νομοθεσίας και Επικοινωνίας	36
Υπεύθυνος Προμηθειών Α΄ Υλών	38
Εξειδικευμένο Στέλεχος Παραγωγής Τροφίμων.....	40
Μηχανικός Υποδομών & Συντήρησης.....	42

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην πρωτοφανή κρίση που περνά η χώρα, ο ΣΕΒ και οι επιχειρήσεις πιστεύουν ότι οι εργαζόμενοι αποτελούν στήριγμα των επιχειρήσεων στη μάχη που δίνουν για επιβίωση και ανάπτυξη. Βασική προϋπόθεση αποτελεί η διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών, τόσο για την εφαρμογή στρατηγικών προσαρμογής του ανθρώπινου δυναμικού από τις ελληνικές επιχειρήσεις όσο και για την ανάπτυξη καινοτόμων δημόσιων πολιτικών για την απασχόληση, την εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση και την ανάπτυξη των επαγγελματικών προσόντων. Σήμερα, παρά την οικονομική ύφεση, η ανεργία συνυπάρχει με ελλείψεις δεξιοτήτων και κενές θέσεις στις επιχειρήσεις, οι οποίες είναι δύσκολο να πληρωθούν. Το ιδιότυπο αυτό χάσμα της αγοράς εργασίας αποτελεί μία από τις αιτίες της δομικής ανεργίας στην Ελλάδα και, σε κάθε περίπτωση, αρνητική παράμετρο ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

Οι προβλέψεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο αναφέρουν ότι οι μελλοντικά διαθέσιμες θέσεις εργασίας, θα είναι αυτές που δυσκολότερα αντικαθίστανται από την τεχνολογική εξέλιξη, τις οργανωτικές αλλαγές ή το outsourcing. Θα είναι θέσεις εργασίας που θα απαιτούν υψηλότερου επιπέδου τεχνικές γνώσεις, αλλά και, ταυτόχρονα, δημιουργική σκέψη, ικανότητα επικοινωνίας, λήψης αποφάσεων κλπ.

Η Ελλάδα πρέπει να αντιμετωπίσει άμεσα το ζήτημα της απόκλισης μεταξύ ζητούμενων και προσφερόμενων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων. Ταυτόχρονα, τα συστήματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης της χώρας καλούνται να αναμορφώσουν τα προγράμματά τους, ώστε να προσφέρουν γνώσεις υψηλότερου επιπέδου, που απαντούν στις απαιτήσεις της παραγωγής.

Η δυναμική των αλλαγών στον εργασιακό χώρο καθιστά απαραίτητη την έγκαιρη και αξιόπιστη ενημέρωση σχετικά με την εξέλιξη των δεξιοτήτων στις επιχειρήσεις. Η παρακολούθηση της μεταβολής που παρουσιάζουν οι επαγγελματικές δεξιότητες στη χώρα αποδεικνύεται θεμελιώδης για την καλύτερη αντιστοίχιση της προσφοράς και της ζήτησης στην αγορά εργασίας.

Ο Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών των Επιχειρήσεων σε Επαγγέλματα και Δεξιότητες

Αντιλαμβανόμενος τη σημασία αυτών των εξελίξεων και στο πλαίσιο του θεσμικού του ρόλου στην προώθηση πολιτικών για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας, την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή, ο ΣΕΒ προχώρησε στην οργάνωση και λειτουργία **Μηχανισμού Διάγνωσης των Αναγκών των Επιχειρήσεων σε Επαγγέλματα και Δεξιότητες**.

Ο ΣΕΒ ανέλαβε την πρωτοβουλία αυτή, με σκοπό την επίτευξη αποτελεσματικότερης σύζευξης μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, καλύπτοντας ένα σημαντικό κενό στην αγορά εργασίας, εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης.

Ο ΣΕΒ είναι πεπεισμένος ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την προσαρμογή των ελληνικών επιχειρήσεων στις μεταβαλλόμενες οικονομικές και τεχνολογικές συνθήκες είναι η **επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό**. Η ανάπτυξη

του ανθρώπινου δυναμικού και ο εφοδιασμός του με τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες αποτελούν κρίσιμες παραμέτρους για την ενίσχυση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων. Η ύπαρξη ισχυρών και ανταγωνιστικών ελληνικών επιχειρήσεων είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και τη διασφάλιση της κοινωνικής ευημερίας.

Μέσω της λειτουργίας του Μηχανισμού Διάγνωσης των Αναγκών των Επιχειρήσεων σε Επαγγέλματα και Δεξιότητες, ο ΣΕΒ επιδιώκει:

- Να καταγράψει τις τεχνολογικές, οικονομικές, θεσμικές και άλλες εξελίξεις που αφορούν σε σημαντικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας,
- Να προσδιορίσει τους παράγοντες που επηρεάζουν την εξέλιξη κάθε σημαντικού τομέα της ελληνικής οικονομίας, σε μεσο-μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα (2020),
- Να αναδείξει τα σημαντικότερα επαγγέλματα που συνδέονται με την εξέλιξη του τομέα,
- Να προσδιορίσει τις κρίσιμες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες για τα σημαντικότερα επαγγέλματα κάθε τομέα,
- Να διατυπώσει και καταθέσει προτάσεις για την κάλυψη των αναγκών των επιχειρήσεων σε απαιτούμενα επαγγέλματα και δεξιότητες.

Τελικός σκοπός του ΣΕΒ είναι να υποστηρίξει την προσπάθεια που καταβάλλουν οι ελληνικές επιχειρήσεις να σχεδιάσουν έγκαιρα, κατάλληλες στρατηγικές ανάπτυξης και προσαρμογής του ανθρώπινου δυναμικού και των πόρων που διαθέτουν, δηλαδή:

- Να διαμορφώσουν κατάλληλα προγράμματα ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης,
- Να προσφέρουν νέες θέσεις εργασίας συνδεδεμένες με τις μελλοντικές ανάγκες της αγοράς και τους στρατηγικούς τους στόχους,
- Να προσελκύσουν και επιλέξουν το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό σε σχέση με τα κρίσιμα για το μέλλον επαγγέλματα,
- Να αναπτύξουν την εσωτερική κινητικότητα των εργαζομένων.

Παράλληλα, στόχος του ΣΕΒ είναι να μπορεί να διαβουλευτεί με την Πολιτεία, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και ευρύτερα τους φορείς που εμπλέκονται στα συστήματα τυπικής εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης, παρέχοντας την απαραίτητη πληροφόρηση προς αυτούς, προκειμένου να διαμορφώσουν προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, λαμβάνοντας υπόψη τις μελλοντικές ανάγκες της αγοράς εργασίας στους βασικότερους τομείς της ελληνικής οικονομίας.

Ο Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών των Επιχειρήσεων σε Επαγγέλματα και Δεξιότητες συντονίζεται και λειτουργεί από **Ομάδα Τεκμηρίωσης** του ΣΕΒ, με τη **συνεργασία Ομάδων Εμπειρογνομόνων και Στελεχών Επιχειρήσεων**, οργανωμένες κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, που συγκροτούνται ειδικά για αυτόν το σκοπό. Στις Ομάδες συμμετέχουν στελέχη επιχειρήσεων και συλλογικών φορέων, μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας και εμπειρογνώμονες.

Σε πρώτη φάση, ο Μηχανισμός Διάγνωσης λειτουργεί σε 8 Τομείς, οι οποίοι παρουσιάζουν σημαντικό ενδιαφέρον για τη βιομηχανία και γενικότερα για την ελληνική οικονομία τόσο από πλευράς προοπτικών ανάπτυξης όσο και απασχόλησης:

- Τρόφιμα,
- Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών,
- Ενέργεια,
- Δομικά Προϊόντα,
- Εφοδιαστική Αλυσίδα,
- Περιβάλλον,
- Μέταλλο,
- Υγεία.

Η Ομάδα Εμπειρογνομώνων και Στελεχών Επιχειρήσεων

Η παρούσα Έκθεση παρουσιάζει προς Διαβούλευση τα κύρια αποτελέσματα της εργασίας που πραγματοποιήθηκε, από την Ομάδα Τεκμηρίωσης του ΣΕΒ, με τη συνεργασία της **Ομάδας Εμπειρογνομώνων και Στελεχών Επιχειρήσεων του Τομέα των Τροφίμων**, που συγκροτήθηκε για τους σκοπούς του παρόντος Μηχανισμού, τα μέλη της οποίας είναι:

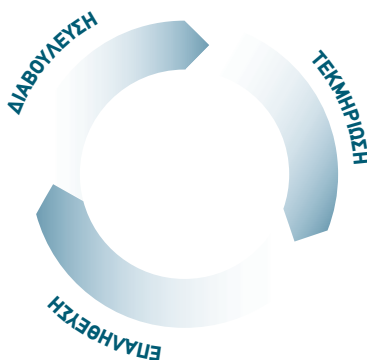
1. **Πετροχείλου Ιωάννα**, Ειδικός Εμπειρογνώμονας σε θέματα Τροφίμων • *Συντονίστρια Τομέα των Τροφίμων*
2. **Αποστολόπουλος Χρήστος**, Διευθυντής Ποιότητας & Ασφάλειας Τροφίμων, Friesland Campina Hellas AE
3. **Γιατράκος Γιώργος**, Διευθυντής Παραγωγικών Λειτουργιών Ομίλου, Π. Γ. ΝΙΚΑΣ ABEE
4. **Ζαμπέλας Αντώνης**, Καθηγητής, Πρόεδρος, Τμήμα Επιστήμης Τροφίμων και Διατροφής του Ανθρώπου, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
5. **Καππάτου Λόλα**, Γενική Διευθύντρια, ΕΛΑΪΣ - UNILEVER HELLAS AE
6. **Λαδικός Δημήτρης**, Διευθυντής Έρευνας, Ανάπτυξης και Διασφάλισης Ποιότητας, Γιώτης ΑΕ
7. **Παπαδημητρίου Βάσω**, Γενική Διευθύντρια, ΣΕΒΤ (Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών Τροφίμων)
8. **Σφλώμος Κωνσταντίνος**, Καθηγητής, Τμήμα Τεχνολογίας Τροφίμων, ΤΕΙ Αθήνας
9. **Ωραιοπούλου Βάσω**, Καθηγήτρια, Εργαστήριο Χημείας και Τεχνολογίας Τροφίμων, Σχολή Χημικών Μηχανικών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)

Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΚΑΙ

1. ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Ο Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών των Επιχειρήσεων σε Επαγγέλματα και Δεξιότητες λειτουργεί για κάθε τομέα, με βάση μεθοδολογία που αναπτύχθηκε και ενσωματώνει τρεις κύριες και αλληλοτροφοδοτούμενες λειτουργίες:

- Λειτουργία Τεκμηρίωσης
- Λειτουργία Επαλήθευσης
- Λειτουργία Διαβούλευσης

Η **Λειτουργία Τεκμηρίωσης** αφορά στη συγκέντρωση και επεξεργασία, κυρίως, δευτερογενών στοιχείων για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τις διαφαινόμενες τεχνολογικές, οικονομικές, ρυθμιστικές εξελίξεις και τάσεις στον τομέα, σε μεσο-μακροπρόθεσμο ορίζοντα, καθώς και στην ανάλυση των επιπτώσεών τους στα σημαντικότερα επαγγέλματά του, από πλευράς απαιτούμενων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων. Ειδικότερα, περιλαμβάνει τις εξής ενότητες / στάδια:

- Τον ορισμό, την περιγραφή των βασικών χαρακτηριστικών και την προσέγγιση των προοπτικών κάθε τομέα οικονομικής δραστηριότητας
- Την εκτίμηση και ανάλυση των προσδιοριστικών παραγόντων που καθορίζουν την εξέλιξη του τομέα, έως και το 2020
- Τη διαμόρφωση του επικρατέστερου σεναρίου εξέλιξής του, βάσει των ως άνω προσδιοριστικών παραγόντων
- Τον εντοπισμό των βασικών επαγγελμάτων του τομέα,
- Την επιλογή εξ αυτών των πλέον κρίσιμων επαγγελμάτων για τα οποία αναμένονται σημαντικές μεταβολές στις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, που προβλέπεται να απαιτηθούν με βάση τη διαφαινόμενη εξέλιξη του τομέα,
- Τον προσδιορισμό των απαιτούμενων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων για τα κρίσιμα επαγγέλματα που επιλέχθηκαν
- Τις προτάσεις για την ικανοποίηση των αναγκών σε γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες.

Η **Λειτουργία Επαλήθευσης** περιλαμβάνει τη συγκρότηση Ομάδων Εμπειρογνομόνων και Στελεχών Επιχειρήσεων για κάθε εξεταζόμενο τομέα και την πραγματοποίηση Εργαστηρίων, με στόχο την κριτική αποτίμηση, την τμηματική επαλήθευση των αποτελεσμάτων και συμπερασμάτων των επιμέρους ενότητων / σταδίων της Λειτουργίας Τεκμηρίωσης και τη διαμόρφωση των τελικών συμπερασμάτων και προτάσεων του Μηχανισμού για τον επιλεγμένο τομέα. Στις Ομάδες συμμετέχουν στελέχη επιχειρήσεων και συλλογικών φορέων, μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας και εμπειρογνώμονες. Οι απόψεις και προτάσεις που διατυπώνονται από τα μέλη των Ομάδων ανατροφοδοτούν τη Λειτουργία Τεκμηρίωσης, προκειμένου τα τελικώς εξαγόμενα αποτελέσματα, ανά τομέα, να διαθέτουν το μεγαλύτερο δυνατό βαθμό αξιοπιστίας και να συνάδουν με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Η **Λειτουργία Διαβούλευσης** είναι ο διάλογος και περιλαμβάνει την ανταλλαγή απόψεων επί των αποτελεσμάτων και προτάσεων των προηγούμενων δύο Λειτουργιών με την ευρύτερη επιχειρηματική και επιστημονική κοινότητα, τη δημόσια διοίκηση και άλλους κοινωνικούς και θεσμικούς φορείς και την κατάθεση εκ μέρους τους απόψεων και συμπληρωματικών προτάσεων.

Οι **ορισμοί και παραδοχές** που χρησιμοποιούνται από το Μηχανισμό Διάγνωσης των Αναγκών των Επιχειρήσεων σε Επαγγέλματα και Δεξιότητες είναι οι ακόλουθοι:

- Ο όρος «επάγγελμα» είναι δυνατόν να αναφέρεται σε επάγγελμα – ειδικότητα – ειδίκευση. Ως «Επάγγελμα – Ειδικότητα – Ειδίκευση» προσδιορίζεται μια Επαγγελματική Δραστηριότητα με αυτοτελές αντικείμενο, που περιλαμβάνει την άσκηση επιμέρους επαγγελματικών λειτουργιών (εργασίες, καθήκοντα).
- Η εκτέλεση της Επαγγελματικής Δραστηριότητας απαιτεί την κατοχή ενός συγκεκριμένου συνόλου γενικών και ειδικών γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων (επαγγελματικά προσόντα).
- Ο όρος «επαγγελματικά προσόντα» δεν υπονοεί και δεν αποδίδει «επαγγελματικά δικαιώματα». Τα «επαγγελματικά δικαιώματα» αποδίδονται με διοικητικές πράξεις και είναι εκτός του πεδίου εξέτασης του έργου του Μηχανισμού.
- Με τον όρο «Γνώσεις» προσδιορίζεται το αποτέλεσμα διανοητικής διεργασίας και εσωτερικής αναπαράστασης εννοιών, γεγονότων και πράξεων, που είναι δυνατόν να προέρχονται τόσο από την επαγγελματική ή πρακτική εμπειρία όσο και από το σύστημα της τυπικής εκπαίδευσης ή κατάρτισης.
- Με τον όρο «Δεξιότητες» ορίζεται ο συνδυασμός γνώσης και εμπειρίας που απαιτείται για την επίτευξη συγκεκριμένου φυσικού ή διανοητικού έργου ή την άσκηση εργασίας.
- Με τον όρο «Ικανότητες» ορίζεται η δυνατότητα εφαρμογής γνώσεων, δεξιοτήτων και τεχνογνωσίας, ώστε το άτομο να ανταποκρίνεται στις τρέχουσες συνθήκες και απαιτήσεις της εργασίας του, αλλά και να προσαρμόζεται σε μεταβαλλόμενα εργασιακά περιβάλλοντα.
- Ως χρονικός ορίζοντας για τη διαμόρφωση του επικρατέστερου σεναρίου εξέλιξης κάθε τομέα, τον προσδιορισμό των βασικών και κρίσιμων επαγγελμαμάτων και των απαιτούμενων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων αυτών, τίθεται το 2020.
- Η περιγραφή των βασικών χαρακτηριστικών, τάσεων και προοπτικών κάθε τομέα βασίζεται σε διαθέσιμα ποσοτικά στοιχεία δευτερογενών πηγών, τα οποία συμπληρώνονται από ποιοτικές εκτιμήσεις σχετικών μελετών και ερευνών.
- Ο εντοπισμός των βασικών επαγγελμάτων, για τα οποία αναμένονται σημαντικές μεταβολές στις απαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, έως το 2020, με βάση το επικρατέστερο σενάριο εξέλιξης του τομέα, πραγματοποιήθηκε με την αξιοποίηση δευτερογενών πηγών (κατάλογοι επαγγελμάτων ανά τομέα από ελληνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς πηγές), καθώς και με τη συμβολή της Ομάδας Εμπειρογνομόνων και Στελεχών Επιχειρήσεων κάθε τομέα, στο πλαίσιο της Λειτουργίας Επαλήθευσης.
- Στα βασικά και κρίσιμα επαγγέλματα του τομέα δεν συμπεριλαμβάνονται αυτά τα οποία αν και αναμένεται να έχουν ανάγκη οι επιχειρήσεις κατά το χρονικό ορίζοντα αναφοράς, με βάση το επικρατέστερο σενάριο εξέλιξής του, εντούτοις εκτιμήθηκε ότι δεν θα υπάρξει σημαντική μεταβολή στις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, που απαιτούνται για την εκτέλεση των καθηκόντων – αρμοδιοτήτων τους.

- Επίσης, έμφαση δίνεται, κυρίως, στα κύρια (συνήθως τεχνικά) επαγγέλματα του τομέα και όχι σε αυτά, που καλύπτουν οριζόντια το σύνολο, σχεδόν, των τομέων οικονομικής δραστηριότητας και σχετίζονται με τις επιχειρησιακές λειτουργίες της χρηματοοικονομικής διαχείρισης, της διοικητικής υποστήριξης, της διαχείρισης προϊόντων (αποθήκευση, διανομή), της προώθησης προϊόντων και των πωλήσεων. Εξάιρεση αποτελεί η περίπτωση, κατά την οποία ορισμένο επάγγελμα, με εκ πρώτης όψεως οριζόντιο αντικείμενο εργασιών, κρίνεται σημαντικό για τον τομέα και απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες.
- Η ανάλυση του αντικειμένου εργασιών για καθένα από τα αναδεικνυόμενα ως κρίσιμα επαγγέλματα περιορίζεται σε βασικές εργασίες/αρμοδιότητες και έχει στόχο να υποβοηθήσει τόσο την εκτίμηση του βαθμού επίδρασης από τους επιμέρους προσδιοριστικούς παράγοντες όσο και τον προσδιορισμό των απαιτήσεων σε γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες του ανθρώπινου δυναμικού τους. Για την πληρέστερη αποτύπωση του αντικειμένου εργασιών, στα περισσότερα επαγγέλματα, επιλέγεται η περιγραφή του αντικειμένου εργασιών ενός έμπειρου στελέχους/εργαζομένου, που ανάλογα με το μέγεθος και την οργανωτική δομή της επιχείρησης, μπορεί να εντάσσεται σε διάφορα επίπεδα ιεραρχίας.
- Τέλος, σημειώνεται ότι η ανάλυση των βασικών χαρακτηριστικών των επαγγελμάτων του τομέα δεν έχει ως στόχο να υποκαταστήσει και δεν ταυτίζεται σε καμία περίπτωση με τα αναλυτικά «επαγγελματικά περιγράμματα», αλλά πραγματοποιείται για τις ανάγκες εκτίμησης της εξέλιξης των απαιτούμενων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων στον τομέα, ώστε να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και τους φορείς που εμπλέκονται στα εθνικά συστήματα εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης.

2. Ο ΤΟΜΕΑΣ: Βασικά χαρακτηριστικά, τάσεις και προοπτικές

Η παραγωγή και διακίνηση αγροτικών προϊόντων και τροφίμων για την κάλυψη των επισιτιστικών αναγκών του ανθρώπινου πληθυσμού αποτελούσε ανέκαθεν πεδίο έντονης επιχειρηματικής δραστηριοποίησης, στο οποίο εμπλέκεται άμεσα ή έμμεσα ένα μεγάλο πλήθος επιχειρήσεων, με ποικίλες στοχεύσεις και ενδιαφέροντα (π.χ. γεωργικές εκμεταλλεύσεις, επιχειρήσεις επεξεργασίας και μεταποίησης τροφίμων, επιχειρήσεις εστίασης, επιχειρήσεις παραγωγής και εμπορίας αγροτικών εφοδίων, βιομηχανικού εξοπλισμού, βοηθητικών υλών και υλικών συσκευασίας, επιχειρήσεις μεταφοράς, διακίνησης και εμπορίας προϊόντων διατροφής, επιχειρήσεις παροχής υποστηρικτικών υπηρεσιών, όπως εργαστήρια, απεντομώσεις και μυοκτονίες κλπ.).

Η δομή και οργάνωση του συστήματος παραγωγής τροφίμων, επί πολλά χρόνια, διαμορφώθηκε με βάση τις εκάστοτε ισχύουσες δυνατότητες παραγωγής (supply driven). Τις δύο τελευταίες δεκαετίες, όμως, παρατηρείται μια ραγδαία μεταστροφή του παραγωγικού υποδείγματος προς την κατεύθυνση της κάλυψης των απαιτήσεων και αναγκών του καταναλωτικού κοινού (consumer driven). Η στροφή αυτή είναι η συνδυαστική ανταπόκριση του συστήματος παραγωγής και διακίνησης τροφίμων σε ένα πλήθος μεταβολών και εξελίξεων που σημειώνονται στην οικονομία, την κοινωνία και την τεχνολογία, οι οποίες δημιούργησαν συνθήκες άμβλυσης διαφόρων περιοριστικών παραγόντων (όπως η φθαρτότητα και η εποχικότητα των προϊόντων, η μεγάλη διασπορά, αλλά και απόσταση μεταξύ σημείων παραγωγής και κατανάλωσης κλπ.). Παράλληλα, η στροφή αυτή ενίσχυσε σημαντικά τις αλληλεξαρτήσεις και τις διασυνδέσεις που ανέκαθεν υπήρχαν μεταξύ των επιμέρους τμημάτων του συστήματος, γεγονός που, πλέον, οδηγεί σε μια ολιστική και όχι τμηματική αντιμετώπιση του αγροδιατροφικού παραγωγικού συμπλέγματος.

Μέσα από αυτή τη θεώρηση αναδύεται η έννοια της «αγροδιατροφικής αλυσίδας» ως ένα σύνολο ισχυρά διασυνδεδεμένων και αλληλοεξαρτώμενων παραγωγικών συστημάτων, εντός και μεταξύ των οποίων διακινούνται διαρκώς αγαθά και πληροφορίες, με στόχο τη διάθεση στο καταναλωτικό κοινό μιας τεράστιας ποικιλίας προϊόντων, βάσει συγκεκριμένων προδιαγραφών (ποιοτικών, ποσοτικών, χρονικών, περιβαλλοντικών κλπ.).

Σε αυτό το πλαίσιο, ο Τομέας των Τροφίμων, που εξετάζει ο Μηχανισμός, επικεντρώνεται στον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας «15: Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών», σύμφωνα με τη Στατιστική Ταξινόμηση Οικονομικών Δραστηριοτήτων ΣΤΑΚΟΔ 2003, όπως μετεξελίχθηκε στους κλάδους «10: Βιομηχανία Τροφίμων» και «11: Βιομηχανία Ποτών» (ΣΤΑΚΟΔ 2008), ως τμήμα της ευρύτερης αγροδιατροφικής αλυσίδας (για λόγους συντομίας, στο κείμενο που ακολουθεί παρουσιάζεται ως Τομέας Τροφίμων ή βιομηχανία Τροφίμων).

Διεθνές περιβάλλον

Η βιομηχανία Τροφίμων αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους μεταποιητικούς κλάδους της Ε.Ε., σε όρους κύκλου εργασιών, απασχόλησης, αριθμού επιχειρήσεων και προστιθέμενης αξίας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2009, ο Τομέας πραγματοποίησε συνολικές πωλήσεις ύψους 929 δισ. και, παρά την

πτώση τους σε σχέση με το προηγούμενο έτος (6,7% στα Τρόφιμα και 4,7% στα Ποτά), εξακολουθεί να καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μερίδιο στο σύνολο του κύκλου εργασιών της μεταποίησης¹.

Η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία των επιχειρήσεων των Τροφίμων, το 2009, φθάνει στα 158 δις. Ευρώ, καταλαμβάνοντας μερίδιο της τάξης του 13,7% στο σύνολο της μεταποίησης, γεγονός το οποίο κατατάσσει τον Τομέα, στην πρώτη θέση, έχοντας υποχωρήσει κατά 2,1% σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο, όταν η αντίστοιχη μείωση στο σύνολο της Μεταποίησης είναι πολύ μεγαλύτερη.

Ο Τομέας των Τροφίμων, σύμφωνα με την ίδια πηγή, είναι ο μεγαλύτερος εργοδότης του μεταποιητικού τομέα, ξεπερνώντας τα Μεταλλικά προϊόντα, τα Χημικά, την Αυτοκινητοβιομηχανία και τα Μηχανήματα και Είδη Εξοπλισμού, απασχολώντας περίπου 5 εκατ. εργαζόμενους, το 16,2% δηλαδή του συνόλου των εργαζομένων στην ευρωπαϊκή Βιομηχανία.

Οι επιχειρηματικές προσπάθειες, αλλά και το συνεχώς διευρυνόμενο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τον Τομέα, στοχεύουν στην παραγωγή ασφαλών τροφίμων, τα οποία να εναρμονίζονται με τις σύγχρονες τάσεις περί υγιεινής διατροφής και να αναβαθμίζουν την ποιότητα ζωής των καταναλωτών. Ο προαναφερόμενος στόχος περιλαμβάνει σημαντικές προκλήσεις για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων του Τομέα, μέσω δράσεων έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης, αλλά και στοχευμένων δράσεων μεταφοράς τεχνογνωσίας.

Το επίπεδο διείσδυσης νέων τεχνολογιών στις επιχειρήσεις του Τομέα είναι στενά συνδεδεμένο με την έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη που πραγματοποιείται. Ωστόσο, η έρευνα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, είναι υποχρηματοδοτούμενη, σε συνάρτηση με το μέγεθος και τις ανάγκες των επιχειρήσεων, όπως αυτές διαφοροποιούνται ανάλογα με την κατηγορία των προϊόντων που παράγουν. Το γεγονός ότι η συμμετοχή των ΜΜΕ στην αγροδιατροφική αλυσίδα είναι ιδιαίτερα υψηλή, σε συνδυασμό με τη διαπιστωμένη περιορισμένη πρόθεσή τους να συμμετάσχουν σε ερευνητικές δραστηριότητες δημιουργεί προβληματισμούς σχετικά με τους τρόπους και τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν για να αποφευχθεί η διεύρυνση του τεχνολογικού χάσματος, σε σχέση με ομοειδείς επιχειρήσεις από άλλες χώρες.

Από άποψη τεχνολογιών, όσον αφορά στις εφαρμογές της βιοτεχνολογίας στην παραγωγή τροφίμων, αυτές παρουσιάζουν μια τεράστια ποικιλομορφία, η οποία εκτείνεται από την παραδοσιακή χρήση μικροοργανισμών ή ουσιών για την παρασκευή προϊόντων, μέχρι την παραγωγή λειτουργικών τροφίμων, όπου, με τη χρήση της νανοβιοτεχνολογίας, ενσωματώνονται διάφορα στοιχεία σε τρόφιμα για την απόκτηση ορισμένων ξεχωριστών ιδιοτήτων (κυρίως θεραπευτικών). Αξιοσημείωτη, επίσης, είναι και η διαρκώς αυξανόμενη διείσδυση νέων τεχνολογιών που αφορούν στη συσκευασία των προϊόντων. Οι εξελίξεις στην επιστήμη των υλικών και σε άλλους τομείς έχουν οδηγήσει στη δημιουργία συσκευασιών που εξασφαλίζουν όχι μόνο προστασία από εξωγενείς φυσικούς παράγοντες, αλλά συμβάλλουν ενεργά στην αποφυγή ή/και στην παρακολούθηση τυχόν αλλοιώσεων και στην αύξηση του χρόνου ζωής των προϊόντων. Παράλληλα, αναπτύσσονται συνεχώς νέες φιλικές προς το περιβάλλον συσκευασίες, που προέρχονται από ανακυκλώσιμες πρώτες ύλες ή συνδέονται με χαμηλότερο κόστος μεταφοράς.

Επιπλέον, τα πολλά διαφορετικά είδη αγροτικών προϊόντων και τροφίμων που καταλήγουν στον καταναλωτή, η δραστηριοποίηση, στον Τομέα, επιχειρήσεων διαφορετικών μεγεθών, οι συνεχώς μεταβαλλόμενες απαιτήσεις του καταναλωτικού κοινού, το περιορισμένο μέγεθος της γεωργικής γης, η στενότητα των υδατικών πόρων, τα αντικρουόμενα συμφέροντα των επιμέρους εμπλεκόμενων στην αλυσίδα αξίας και η παγκοσμιοποίηση, υποδεικνύουν ότι οι πολιτικές που σχεδιάζονται και υλοποιούνται για την ανάπτυξη θα πρέπει να λάβουν υπόψη μια σειρά από πολύπλοκους παράγοντες. Επομένως, στον Τομέα των Τροφίμων οφείλουν να συγκλίνουν μια σειρά από πολιτικές που αφορούν στην ασφάλεια των τροφίμων, τη γεωργία, το περιβάλλον, την ενέργεια, τη δημόσια διοίκηση, το εμπόριο, την έρευνα και ανάπτυξη, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τις μεταφορές κ.λπ.

Ως σύνολο, λοιπόν, η αγροδιατροφική αλυσίδα, αναπόσπαστο τμήμα της οποίας αποτελεί και ο Τομέας των Τροφίμων, επηρεάζεται, σε όλα της τα στάδια, από παράγοντες όπως:

- Ιδιαιτερότητες του αγροδιατροφικού Τομέα, όπως εποχικότητα, ευπάθεια προϊόντων, αβεβαιότητα σε σχέση με το ύψος και την ποιότητα της αγροτικής παραγωγής, που δημιουργεί και προβλήματα αποθήκευσης και διακυμάνσεις στις τιμές και στη ζήτηση, με αποτέλεσμα προβλήματα κορεσμού, υπερπροσφοράς ή έλλειψης, κ.λπ.

¹ Πηγή: Eurostat, Structural business statistics, αθροιστικά στοιχεία για Τρόφιμα και Ποτά κλάδων 10 και 11

- Νέα καταναλωτικά πρότυπα που διαμορφώνονται από πληθυσμιακές και δημογραφικές αλλαγές, αλλαγές στα εισοδήματα και στο επίπεδο διαβίωσης, αλλαγές στη σύνθεση και στον τρόπο ζωής των νοικοκυριών, απαιτήσεις για υγιεινή διατροφή και, εν γένει, προκλήσεις που σχετίζονται με την ανάδειξη νέων «πιο υγιεινών» τροφίμων, όπως τα λειτουργικά τρόφιμα, κ.λπ.
- Άλλους παράγοντες, όπως η νομοθεσία & η ασφάλεια τροφίμων, η παγκοσμιοποίηση, οι νέες τεχνολογίες, η συγκέντρωση του λιανικού εμπορίου σε αλυσίδες καταστημάτων και η προώθηση προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας κ.λπ.

Τέλος, οι βασικοί παράγοντες άσκησης πίεσης που σημειώνονται, διεθνώς, για τον Τομέα των Τροφίμων συνοψίζονται ως ακολούθως:

- Η αύξηση του κόστους λόγω ζήτησης για διαφοροποιημένα, υψηλής ποιότητας υγιεινά τρόφιμα,
- Οι αυξημένες απαιτήσεις των καταναλωτών και της νομοθεσίας σε θέματα υγιεινής, ασφάλειας και προστασίας του περιβάλλοντος,
- Η αύξηση του κόστους παραγωγής, λόγω της αλλαγής στην Ευρωπαϊκή Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ), που προωθεί τον περιορισμό των άμεσων ενισχύσεων και την αποσύνδεση αυτών από τα παραγόμενα προϊόντα,
- Η παγκόσμια συγκέντρωση και αύξηση της δύναμης των δικτύων διανομής,
- Η ανάπτυξη των προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας,
- Η πίεση των τιμών από τους καταναλωτές και τα δίκτυα διανομής.

Ο Τομέας των Τροφίμων στην Ελλάδα

Ο Τομέας των Τροφίμων στην Ελλάδα αποτελεί σταθερά ένα από τα σημαντικότερα τμήματα του δευτερογενούς τομέα της ελληνικής οικονομίας και έναν από τους κυριότερους κινητήριους μοχλούς της ελληνικής μεταποίησης. Η συμβολή του Τομέα στα βασικά μεγέθη της μεταποίησης, όπως στον αριθμό των επιχειρήσεων, των απασχολούμενων, στην προστιθέμενη αξία και στον κύκλο εργασιών είναι καθοριστική, ενώ οι εξελίξεις που, συνήθως, δρομολογούνται στον Τομέα επηρεάζουν το σύνολο της ελληνικής μεταποίησης. Το 2009, όταν και ξεκίνησε η υφιστάμενη πορεία της εγχώριας οικονομίας, ο Τομέας δέχθηκε ισχυρό πλήγμα στα ανωτέρω βασικά μεγέθη (απασχόλησης, προστιθέμενης αξίας, πωλήσεων κλπ), καταγράφοντας σημαντική πτώση στα περισσότερα από αυτά. Ωστόσο, η πτώση αυτή εκπορεύεται όχι τόσο από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις (άνω των 10 ατόμων), οι οποίες φάνηκαν σχετικά ανθεκτικές στην κρίση, αλλά κυρίως από τις μικρότερες επιχειρήσεις (κάτω των 10 ατόμων), οι οποίες άλλωστε αποτελούν και τη συντριπτική πλειονότητα, τόσο στον κλάδο των Τροφίμων (95%) όσο και στον κλάδο των Ποτών (90%)².

Σε όρους κύκλου εργασιών, σύμφωνα με στοιχεία του έτους 2009, ο Τομέας των Τροφίμων καλύπτει το 26,2% του συνόλου του κύκλου εργασιών του μεταποιητικού τομέα (21% τα Τρόφιμα και 5,2% τα Ποτά), πραγματοποιώντας, συνολικά, πωλήσεις αξίας 9,74 δισ. ευρώ, γεγονός το οποίο τον κατατάσσει στη δεύτερη θέση, μετά την Παραγωγή οπών και προϊόντων διύλισης πετρελαίου (ήτοι 23,7% του συνόλου της μεταποίησης)³. Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι ο κύκλος εργασιών του Τομέα των Τροφίμων, το 2009, μειώθηκε κατά 13,8% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Οι πολύ μικρές επιχειρήσεις Τροφίμων καλύπτουν μόλις το 8% του κύκλου εργασιών. Η πτώση του κύκλου εργασιών του Τομέα, όπως προαναφέρθηκε, εκπορεύεται από την κατακόρυφη μείωση των πωλήσεων κατά 70,7% στις πολύ μικρές επιχειρήσεις κάτω των 10 ατόμων. Για τις άνω των 10 ατόμων επιχειρήσεις, οι πωλήσεις των παραχθέντων προϊόντων αυξήθηκαν οριακά, κατά 1,2% (2009)⁴. Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, οι σχετικές κατατάξεις σε σχέση με τους υπόλοιπους τομείς της μεταποίησης, στα βασικά διαρθρωτικά στοιχεία για τις επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων υποδηλώνουν ότι τα Τρόφιμα έρχονται πρώτα σε όρους προστιθέμενης αξίας, αριθμού επιχειρήσεων και απασχολούμενων και δεύτερα στη σχετική κατάταξη ως προς τον κύκλο εργασιών, μετά τα Διυλιστήρια.

Σε όρους απασχόλησης, ο Τομέας των Τροφίμων στην Ελλάδα καταλαμβάνει μία ακόμη πρωτιά, αφού σε αυτόν, το 2009, οι απασχολούμενοι στον Τομέα καλύπτουν ποσοστό 24,5% του συνόλου των απασχολούμενων της μεταποίησης.

² Πηγή: IOBE- Ετήσια Έκθεση Τροφίμων και Ποτών 2011

⁴ Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ- ΕΒΕ 2009, Επεξεργασία IOBE

³ Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ- ΕΒΕ 2009, Επεξεργασία IOBE

Το 2009, ο αριθμός των εργαζομένων ξεπερνούσε τις 125,7 χιλιάδες, ενώ το πρώτο εξάμηνο του 2011, η συμμετοχή των απασχολούμενων του Τομέα των Τροφίμων έφτασε στο 28% του συνόλου της μεταποίησης⁵.

Έτσι, σύμφωνα με τα στοιχεία της ίδιας πηγής, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011, στον Τομέα των Τροφίμων εργάζονται 119.200 απασχολούμενοι, έχοντας μειωθεί κατά 8,6% σε σχέση με το πρώτο εξάμηνο του 2010. Η αντίστοιχη πτώση στο σύνολο της μεταποίησης για το ίδιο διάστημα φθάνει το 11,1%.

Το σύνολο των επιχειρήσεων του Τομέα των Τροφίμων ανέρχεται στις 16.695, αντιπροσωπεύοντας το 20% του συνόλου των μεταποιητικών επιχειρήσεων (2009)⁶. Οι επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων φθάνουν τις 893, όταν αντίστοιχα οι επιχειρήσεις κάτω των 10 ατόμων συγκεντρώνουν τη συντριπτική πλειονότητα, ήτοι το 95% του συνόλου.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο Τομέας των Τροφίμων, ως τμήμα της αγροδιατροφικής αλυσίδας, περιλαμβάνει ένα ευρύτατο φάσμα επιχειρήσεων, που το ένα το άκρο περιλαμβάνει ένα μεγάλο αριθμό μικρών, όχι ιδιαίτερα οργανωμένων επιχειρήσεων, με πολύ περιορισμένες επενδύσεις σε έρευνα και τεχνολογία, οι οποίες δραστηριοποιούνται, κυρίως, σε τοπικό επίπεδο, παράγοντας προϊόντα, κυρίως, από εγχώριες πρώτες ύλες. Στο άλλο άκρο, ένας μικρός αριθμός επιχειρηματικών ομίλων (εθνικών ή πολυεθνικών), με υψηλό επίπεδο οργάνωσης, που εφαρμόζουν επεκτατικές στρατηγικές, προμηθεύονται πρώτες ύλες από ολόκληρη την επικράτεια ή/και από άλλες χώρες, στη βάση μεσομακροχρόνιων συμβολαίων, αξιοποιούν νέες τεχνολογίες στις μεθόδους παραγωγής, συντήρησης και διανομής των τροφίμων και επενδύουν στην παραγωγή νέων, καινοτόμων προϊόντων (που ενσωματώνουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά).

Εν τέλει, ο Τομέας των Τροφίμων χαρακτηρίζεται ως τομέας με ιδιαίτερη σημασία, ο οποίος καλύπτει πρωτεύουσες και ζωτικές ανάγκες του καταναλωτή, ενώ, παράλληλα, στηρίζει και υποστηρίζεται άμεσα από τους παραδοσιακούς παραγωγικούς τομείς της ελληνικής γεωργίας, της κτηνοτροφίας, και της αλιείας. Η διασύνδεση αυτή του Τομέα υποδεικνύει ότι η εξέλιξή του δεν μπορεί να είναι παρά μόνο άρρηκτα συνδεδεμένη, αφενός με την εξέλιξη της πρωτογενούς παραγωγής αφετέρου με τις μεταβολές των καταναλωτικών προτύπων και συνθηκών, όπως αυτές διαμορφώνονται από ποικίλους κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες.

Ειδικότερα, η βιομηχανία Τροφίμων καλείται να «διαχειριστεί» πρωτογενή αγροτικά προϊόντα (στην αρχή της αγροδιατροφικής αλυσίδας), δηλαδή μια τεράστια γκάμα από προϊόντα (σιτάρι, καλαμπόκι, λάδι, γάλα, κρέας, φρέσκα φρούτα και λαχανικά, κ.α.) των οποίων:

- η παραγωγή δύναται να παρουσιάζει έντονες εποχιακές μεταβολές, λόγω του βιολογικού κύκλου παραγωγής, αλλά και ασυνήθεις μεταβολές λόγω τυχαίων φαινομένων που δεν οφείλονται στο σύστημα παραγωγής,
- η περιοχή παραγωγής δύναται να βρίσκεται σε διαφορετικά σημεία, τα οποία είναι συνήθως μακριά από τις βιομηχανικές μονάδες επεξεργασίας και μεταποίησης,
- η ποιότητα παρουσιάζει έντονη ποικιλομορφία και υποβαθμίζεται εύκολα, ανάλογα με το χρόνο και τις συνθήκες διατήρησής τους, πριν οδηγηθούν στην κατανάλωση,
- η μεταποίηση αποσκοπεί είτε στην παραγωγή τελικών, προς κατανάλωση προϊόντων, είτε στην παραγωγή ενδιάμεσων προϊόντων που χρησιμοποιούνται από άλλες επιχειρήσεις της αγροδιατροφικής αλυσίδας.

Η «διαχείριση» τέτοιων προϊόντων (σε αντίθεση με άλλους μεταποιητικούς τομείς που ελέγχουν απόλυτα τον όγκο, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά και το κόστος των εισροών παραγωγής), επιτάσσει την ύπαρξη ή ανάπτυξη ισχυρής δυνατότητας ελέγχου, συντονισμού και συνεργασίας με τους διάσπαρτους θύλακες πρωτογενούς παραγωγής, ο παραγωγικός προσανατολισμός των οποίων καθορίζεται, σε σημαντικό βαθμό (τουλάχιστον στην Ελλάδα και στην ΕΕ), από την εκάστοτε ισχύουσα Κοινή Αγροτική Πολιτική, αλλά και άλλων ευρωπαϊκών πολιτικών που μπορεί να έχουν αντικρουόμενες στοχεύσεις⁷.

⁵ Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Επεξεργασία IOBE

⁶ Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Επεξεργασία IOBE

⁷ Ενδεικτικά αναφέρεται η πολιτική για τη διείσδυση των βιοκαυσίμων στο ενεργειακό μίγμα (Ενεργειακή πολιτική), η οποία απαιτεί τη δέσμευση εκτάσεων για την καλλιέργεια ενεργειακών φυτών, γεγονός που αναπόφευκτα δημιουργεί πιέσεις στη διαθεσιμότητα πρώτων υλών για τη βιομηχανία Τροφίμων.

Από την άλλη πλευρά, οι επιχειρήσεις του Τομέα οφείλουν να ανταποκρίνονται διαρκώς και με αυξημένη αποτελεσματικότητα στις εκάστοτε προτιμήσεις και συνήθειες των καταναλωτών, οι οποίες, επίσης, παρουσιάζουν έντονη πολυμορφία, καθώς περιλαμβάνουν απαιτήσεις για προϊόντα τα οποία καλύπτουν βασικές και εξειδικευμένες ανάγκες διατροφής, στα πλαίσια ποικίλων διαιτολογίων που είναι συνδεδεμένα και με διάφορους κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η βιομηχανία Τροφίμων (τουλάχιστον σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο), καλείται να ανταποκριθεί:

- στα υψηλά standards ασφάλειας και υγιεινής των προς κατανάλωση τροφίμων,
- στη ζήτηση γευμάτων που μπορούν να προετοιμαστούν εύκολα λόγω του διαρκώς μειούμενου χρόνου που διαθέτουν τα νοικοκυριά για τη διαδικασία αυτή,
- στη ζήτηση προϊόντων που ενσωματώνουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (π.χ. λειτουργικά τρόφιμα, παραδοσιακά –πιστοποιημένα προϊόντα κ.λπ.),
- στην παραγωγή ίδιων σειρών προϊόντων με διαφοροποιημένη, ωστόσο, τιμή (private label & branded name προϊόντα), ώστε να καλύψουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερα τμήματα της αγοράς.

Τα προαναφερόμενα στοιχεία συνθέτουν ένα ιδιαίτερα ανταγωνιστικό, απαιτητικό και συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, εντός του οποίου, κάθε επιχείρηση καλείται να σχεδιάσει και να υλοποιήσει τη στρατηγική της για την καλύτερη τοποθέτησή της στην αγορά.

Επιπρόσθετα, στην Ελλάδα, οι επιχειρήσεις του αγροδιατροφικού τομέα δέχονται πιέσεις, που προέρχονται από:

- Το υψηλό κόστος αγροτικής παραγωγής,
- Το μοντέλο της αγροτικής παραγωγής που διαμορφώθηκε κατά την τελευταία 30ετία, έχοντας ως βασικό μοχλό το ύψος της ενίσχυσης – επιδότησης,
- Τη γραφειοκρατία και τη δυσκαμψία του επιχειρηματικού περιβάλλοντος,
- Την προβληματική λειτουργία των φορέων ελέγχου της αγοράς, όπως ο Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ), η Επιτροπή Ανταγωνισμού, κ.ά.
- Τους δυσμενείς όρους πληρωμής από τα δίκτυα διανομής και το ελληνικό κράτος (π.χ. καθυστέρηση στην επιστροφή ΦΠΑ στις εξαγωγικές επιχειρήσεις),
- Την απουσία εθνικού “brand name” στις διεθνείς αγορές,
- Την περιορισμένη στρατηγική προώθησης των ελληνικών προϊόντων του Τομέα στις διεθνείς αγορές.

Οι δύο βασικοί πυλώνες για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του εγχώριου αγροδιατροφικού τομέα είναι η ανάπτυξη και υιοθέτηση καινοτομιών (σε οργανωτικό και τεχνολογικό επίπεδο) και η διεθνοποίηση και ενίσχυση της εξωστρέφειας.

Ανάλυση SWOT

Λαμβάνοντας υπόψη τα βασικά χαρακτηριστικά, τις τάσεις και προοπτικές του Τομέα των Τροφίμων, διαμορφώνεται η ανάλυση SWOT (ισχυρά σημεία, αδυναμίες, ευκαιρίες, κίνδυνοι) αυτού για τον προσδιορισμό των παραγόντων που επηρεάζουν την εξέλιξή του. Σε αυτό το πλαίσιο, και λόγω της έντονης εξάρτησης του Τομέα από τα υπόλοιπα τμήματα της αγροδιατροφικής αλυσίδας είναι προφανές ότι πλήθος παραμέτρων της ανάλυσης SWOT αποτελούν χαρακτηριστικά και τάσεις των υπόλοιπων τμημάτων της αλυσίδας, τα οποία επηρεάζουν σημαντικά τον Τομέα των Τροφίμων.

Ανάλυση SWOT

Ισχυρά σημεία (Strengths)

S

Οι κλιματολογικές και εδαφολογικές συνθήκες που ευνοούν την παραγωγή υψηλής ποιότητας πρώτων υλών (ιδιαίτερα όσον αφορά στα φρούτα και λαχανικά).

Η δυνατότητα παραγωγής με βιολογικές πρακτικές (ιδιαίτερα όσον αφορά στην κτηνοτροφία).

Τα ιδιαίτερα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά συγκεκριμένων ελληνικών προϊόντων (π.χ. γιαούρτια, τυριά, ελαιόλαδο και ελιές, φρούτα και λαχανικά κ.ο.κ.) που συχνά έχουν και υψηλή διαθρεπτική αξία.

Το υψηλό επίπεδο τεχνολογικής ανάπτυξης και υποδομών, ιδιαίτερα σε κλάδους όπως αυτούς της γαλακτοβιομηχανίας, της βιομηχανίας κρέατος, της παραγωγής προϊόντων ντομάτας κλπ.

Η ανάπτυξη της ιχθυοκαλλιέργειας.

Αδυναμίες (Weaknesses)

W

Η ύπαρξη μεγάλου αριθμού οικογενειακών γεωργικών εκμεταλλεύσεων μικρής κλίμακας που διαθέτουν χαμηλό επίπεδο οργάνωσης και επιχειρηματικότητας και μικρό ενδιαφέρον για τις νέες τεχνολογίες.

Ο κατακερματισμός του κλάδου της μεταποίησης λόγω του μεγάλου αριθμού πολύ μικρών παραγωγικών επιχειρήσεων, με προσωπικό λιγότερο των 10 ατόμων και συχνά οικογενειακή νοσοτροπία.

Ο χαμηλός βαθμός αυτότητας στα αγροτικά προϊόντα. Το σχετικά μικρό μέγεθος της γεωργικής γης ανά εκμετάλλευση και ο μεγάλος κατακερματισμός, με ανομοιογενή προσφορά γεωργικών προϊόντων και χαμηλή γεωργική παραγωγικότητα

Η εποχικότητα της παραγωγής ορισμένων προϊόντων, δημιουργεί προβλήματα στην ομαλή διάθεση τους στις αγορές.

Η αδυναμία προσανατολισμού της αγροτικής παραγωγής στις απαιτήσεις της αγοράς

Το μικρό μέγεθος της εγχώριας αγοράς και η απόσταση από τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης.

Η δυσκολία ανεύρεσης ξένων αγορών, ιδιαίτερα εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι υπάρχουσες αδυναμίες στα δίκτυα διανομής.

Η δημιουργία περιορισμών στις ελεύθερες διεθνείς συναλλαγές προϊόντων και υπηρεσιών (trade barriers).

Η έλλειψη συλλογικού πνεύματος και κοινών δράσεων προώθησης ελληνικών προϊόντων (εν αντιθέσει με άλλες μεσογειακές χώρες).

Η απουσία μακροπρόθεσμης στρατηγικής για τον Τομέα.

Οι συχνές νομοθετικές αλλαγές (π.χ. αλλαγή φορολογικού πλαισίου) και το δυσμενές θεσμικό πλαίσιο για την επιχειρηματικότητα.

Η χαμηλή τυποποιητική ικανότητα προϊόντων (π.χ. φρούτα, λαχανικά και ελαιόλαδο).

Η χαμηλή παραγωγή δημητριακών και αλκοολούχων ποτών.

Ευκαιρίες (Opportunities)

O

Το αυξανόμενο ενδιαφέρον των καταναλωτών για τρόφιμα υγιεινά και ειδικής ποιότητας δημιουργεί προοπτικές για τρόφιμα συνδεδεμένα με το μοντέλο της Μεσογειακής Διατροφής, τρόφιμα παραδοσιακά που μπορούν να προωθούνται ως Gourmet ή άλλες κατηγορίες, όπως τα βιολογικά προϊόντα, τα προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) ή Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ) κ.λπ.

Η επιστροφή πληθυσμού με υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο στην ύπαιθρο και στην αγροτική παραγωγή.

Η αύξηση εκτάσεων που καλλιεργούνται σύμφωνα με τις αρχές της βιολογικής γεωργίας ή/και της ολοκληρωμένης διαχείρισης των καλλιεργειών.

Η βελτίωση της διασύνδεσης των φορέων έρευνας με τις επιχειρήσεις.

Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και των καινοτομιών προς όφελος της παραγωγικότητας και των καταναλωτικών αναγκών.

Η γεωγραφική θέση της χώρας και ιδιαίτερα η δυνατότητα προσέγγισης πολλών αγορών.

Η διασύνδεση της διατροφής και των τροφίμων με το τουριστικό προϊόν, η οποία μπορεί να έχει αξιοσημείωτη θετική επίδραση στις άμεσες πωλήσεις σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, και στις εξαγωγές μακροπρόθεσμα.

Η τάση προτίμησης υγιεινότερων ειδών κρέατος (με λιγότερα λιπαρά), ως ευκαιρία προώθησης κατσίκιου κρέατος και πουλερικών.

Οι επιστημονικές εξελίξεις στους τομείς της βιοτεχνολογίας και γονιδιωματικής που μπορούν να αξιοποιηθούν για την τεκμηρίωση των ευεργετικών επιδράσεων τροφίμων της ελληνικής διαίτας στην υγεία, καθώς και για την ανάδειξη νέων βιοενεργών συστατικών.

Οι επενδύσεις της ελληνικής βιομηχανίας τροφίμων σε εγχώρια παραγωγή και εγχώριες πρώτες ύλες.

Η επέκταση της διάδοσης συμβολαϊκών καλλιεργειών.

Η διάδοση της τάσης μέσα από την ελληνική οικονομική κρίση για στροφή των καταναλωτών στα εγχώρια προϊόντα.

Κίνδυνοι (Threats)

T

Το χαμηλό κόστος εισαγόμενων προϊόντων.

Η γενικότερη οικονομική κρίση (σε εθνικό και διεθνές επίπεδο).

Η αυξημένη ζήτηση για φθηνότερα προϊόντα, τουλάχιστον από μία ομάδα καταναλωτών.

Η αύξηση της παγκοσμιοποίησης και ειδικότερα των μεριδίων αγοράς των πολυεθνικών super markets και κατά συνέπεια η μείωση της διαπραγματευτικής ικανότητας των παραγωγών ελληνικών προϊόντων και η εισαγωγή πολλών ξένων προϊόντων στο ράφι.

Η επιφυλακτικότητα των επιχειρήσεων για νέες επενδύσεις και καινοτομικές πρωτοβουλίες.

Η υποβάθμιση των φορέων έρευνας και περιορισμός της όξι ιδιαίτερα ανεπτυγμένης συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων /φορέων παραγωγής γνώσης.

Η υποβάθμιση των φορέων διενέργειας των επισήμων ελέγχων.

Η υποβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος.

Η έλλειψη εξωστρέφειας που χαρακτηρίζει τις επιχειρήσεις.

Οι μεγάλες διακυμάνσεις και σταθερά υψηλότερες τιμές πρώτων υλών σε παγκόσμιο επίπεδο

Το ενεργειακό κόστος και η μείωση ενεργειακών αποθεμάτων.

Ο έντονος ανταγωνισμός από το εξωτερικό, ακόμη και από τις γείτονες χώρες.

Η παραγωγή καλλιεργειών που δεν σχετίζονται με τη διατροφή.

3. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ

Επιλογή και διαμόρφωση επικρατέστερου σεναρίου

Παρά την αβεβαιότητα, στην οποία βρίσκεται η ελληνική οικονομία και τη συνεπαγόμενη αβεβαιότητα για την εξέλιξη των επιμέρους παραγωγικών τομέων, είναι εφικτή μία ικανοποιητική πρόγνωση της μελλοντικής εξέλιξης του Τομέα των Τροφίμων, συνθέτοντας τα συμπεράσματα από πλήθος μελετών και ερευνών για τον Τομέα, λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά, τάσεις και προοπτικές του και την ανάλυση SWOT, που προηγήθηκε. Στην προσπάθεια αυτή συνεκτιμώνται οι γενικότερες οικονομικές εξελίξεις σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, οι πολιτικές που εκπορεύονται από ευρωπαϊκές και εθνικές κατευθύνσεις, η καινοτομία και η τεχνολογία που διαμορφώνουν, σε ένα μεγάλο βαθμό, το πλαίσιο της επιχειρηματικής ανάπτυξης στον Τομέα, αλλά και η ικανότητα των επιχειρήσεων του Τομέα να ανταποκριθούν στις οικονομικές και τεχνολογικές προκλήσεις που διαγράφονται, και να αποκομίσουν οφέλη. Η αύξηση του ανταγωνισμού, οι νέες τάσεις των καταναλωτών και η κρίση στις τιμές των τροφίμων είναι μερικές από τις βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η βιομηχανία Τροφίμων στην Ευρώπη. Ως απάντηση στις νέες αυτές προκλήσεις, η βιομηχανία Τροφίμων προσπαθεί να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά της, μέσω της αναδιοργάνωσης της παραγωγής και να επεκτείνει το μερίδιο αγοράς που κατέχει, μέσω της διαφοροποίησης των προϊόντων ή / και της ανάπτυξης νέων. Σε ό,τι αφορά στον Τομέα, στην Ελλάδα, η διαρκής αύξηση των τιμών των πρώτων υλών σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση, και τη συνεχή συμπίεση του διαθέσιμου εισοδήματος των καταναλωτών θέτουν σημαντικές προκλήσεις για τις ελληνικές βιομηχανίες. Η βελτίωση της αποδοτικότητας στην παραγωγή και τη διάθεση των προϊόντων, που παράγει ο Τομέας, αποτελεί βασικό ζήτημα προκειμένου να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα και να συγκρατηθεί η μείωση του μεγέθους και του μεριδίου της αγοράς.

Λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των ανωτέρω στοιχείων και παραμέτρων, η μελέτη καταλήγει στην επιλογή βασικών παραγόντων (οικονομικών, κοινωνικών, τεχνολογικών κ.ά.), η πορεία και η αλληλεπίδραση των οποίων προσδιορίζει την εξέλιξη του Τομέα. Οι παράγοντες αυτοί είναι οι ακόλουθοι:

1. Ανάπτυξη παγκόσμιας / ελληνικής οικονομίας
2. Ζήτηση προϊόντων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των καταναλωτών
3. Καινοτομικότητα προϊόντων και διαδικασιών
4. Παγκοσμιοποίηση της παραγωγής και της διάθεσης των προϊόντων
5. Προώθηση πολιτικών της δημόσιας διοίκησης σε σχέση με την υιοθέτηση της υγιεινής διατροφής και την προστασία του περιβάλλοντος.

Συνοπτικά, οι ως άνω προσδιοριστικοί παράγοντες έχουν ως εξής:

- **Ανάπτυξη παγκόσμιας / ελληνικής οικονομίας**

Οι αλλαγές στο οικονομικό περιβάλλον είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη της καταναλωτικής ζήτησης. Η ζήτηση για προϊόντα υψηλής ποιότητας και προϊόντα πολυτελείας αυξάνεται όταν υπάρχει οικονομική ανάπτυξη, και το αντίστροφο όταν υπάρχει ύφεση.

Η παραγωγικότητα της εργασίας στον Τομέα των Τροφίμων είναι χαμηλή σε σχέση με άλλους τομείς της μεταποίησης και η προσπάθεια ενίσχυσής της αποτελεί μονόδρομο για τις επιχειρήσεις. Για τις μικρού μεγέθους επιχειρήσεις, η προσπάθεια πρέπει να κατευθυνθεί στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων τους, μέσω της ανάπτυξης διαφοροποιημένων προϊόντων ή της υιοθέτησης νέων υπηρεσιών ή επιχειρηματικών μοντέλων. Για τις μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις η βελτίωση της παραγωγικότητας είναι πιο δύσκολη, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που έχουν υψηλό κόστος κεφαλαίου και παράλληλα δεν έχουν την ικανότητα να εξελιχθούν σε σύγχρονες και παγκοσμιοποιημένες επιχειρήσεις.

Επισημαίνεται, επίσης, ότι υπάρχει σαφής τάση συγκέντρωσης του Τομέα. Οι συγχωνεύσεις και εξαγορές προβλέπεται να δημιουργήσουν μεγάλες εταιρείες, οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους, μέσω της αξιοποίησης οικονομικών κλίμακας.

Στην περίπτωση κατά την οποία η ελληνική οικονομία παρουσιάσει μία μακρά περίοδο ύφεσης, είναι πιθανόν να απομακρυνθούν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις και να απομονωθεί η ελληνική οικονομία. Σε μία τέτοια περίπτωση, θα επικρατούσαν στην αγορά αφενός οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις ελληνικών κεφαλαίων και αφετέρου πολλές μικρές και κυρίως τοπικές εμβέλειας επιχειρήσεις.

- **Ζήτηση προϊόντων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των καταναλωτών**

Ο καταναλωτής θεωρείται, σήμερα η πρωταρχική κατευθυντήρια δύναμη στην παγκόσμια αγορά τροφίμων. Το αυξημένο ενδιαφέρον για θέματα, όπως η διατροφή, η ασφάλεια των τροφίμων, η οικολογία, η προστασία των ζώων και η περιβαλλοντική αειφορία επηρεάζει την εξέλιξη της ζήτησης για τα προϊόντα διατροφής.

Η μελλοντική ανάπτυξη της ζήτησης στοχεύει στα εξειδικευμένα προϊόντα, σε συγκεκριμένες αγορές, συμπεριλαμβανομένων των ethnic, βιολογικών και χορτοφαγικών τροφίμων, τάση που αποτελεί ευκαιρία για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

Η αξιοποίηση της βιοτεχνολογίας και της γονιδιωματικής δίνει νέες προοπτικές για την ανάπτυξη στοχευμένης διατροφής και την παραγωγή τροφίμων για εξειδικευμένες διατροφικές ανάγκες (άτομα τρίτης ηλικίας, άτομα με δυσανεξίες, έγκυες γυναίκες, αθλητές, παιδιά κ.ά).

Η ζήτηση για τα διάφορα είδη αγροδιατροφικών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας (π.χ. βιολογικά, οργανικά κτλ.) επηρεάζει τη στρατηγική των επιχειρήσεων Τροφίμων.

Σημαντική τάση αποτελεί η επέκταση των προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας, όπου τα επώνυμα προϊόντα ανταγωνίζονται στο ράφι με τα άλλα (συνήθως φθηνότερα) προϊόντα με το εμπορικό σήμα του λιανοπωλητή. Το αποτέλεσμα αυτής της τάσης είναι η ενίσχυση της επιρροής των επιχειρήσεων λιανικής πώλησης τροφίμων στους παραγωγούς, καθώς και της αλληλεξάρτησης μεταξύ των δύο κρίκων της αλυσίδας.

- **Καινοτομικότητα προϊόντων και διαδικασιών**

Η καινοτομία προϊόντων αναπτύσσεται σε τρεις διαστάσεις: ως προς το προϊόν, ως προς τη διαδικασία και ως προς τη συσκευασία.

Ισχυρή τάση των τελευταίων χρόνων αποτελεί η τροποποίηση προϊόντων για την αντιμετώπιση ζητημάτων που σχετίζονται με την υγεία, όπως η μείωση των τεχνητών πρόσθετων, των επιπέδων αλατιού, των επιπέδων πρόσθετης ζάχαρης, των κορεσμένων λιπαρών, των επιπέδων λίπους και trans-λιπαρών, καθώς και η ανάπτυξη προϊόντων με μικροσυστατικά, που έχουν θετικές επιδράσεις στην υγεία.

Η υιοθέτηση καινοτομικών προϊόντων και διαδικασιών από τις επιχειρήσεις του Τομέα καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τη γενική ανάπτυξη των συσχετιζόμενων τεχνολογικών τομέων (πληροφορικής και επικοινωνιών, βιοτεχνολογία, νανοτεχνολογία), την εξέλιξη της καταναλωτικής ζήτησης και το ρυθμιστικό πλαίσιο που υιοθετείται.

Στην Ελλάδα, υπάρχουν βασικές ελλείψεις σε ερευνητικές υποδομές και δραστηριότητες στο χώρο των τροφίμων (περιορισμένα κονδύλια και μη σωστή αξιοποίησή τους) και απουσία μακροπρόθεσμου επενδυτικού σχεδιασμού. Παρόλα αυτά, σημαντικός αριθμός βιομηχανικών επιχειρήσεων έχει εκσυγχρονιστεί, αξιοποιώντας εν μέρει και πόρους των διαρθρωτικών Ταμείων της ΕΕ.

- **Παγκοσμιοποίηση της παραγωγής και της διάθεσης των προϊόντων**

Η απελευθέρωση του εμπορίου είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί η παρουσία και η επιρροή των πολυεθνικών εταιρειών παραγωγής και εμπορίας (super markets) τροφίμων, σε διεθνές επίπεδο.

Η παγκοσμιοποίηση αποτελεί μια βασική πρόκληση για τις επιχειρήσεις Τροφίμων, που δημιουργεί συνθήκες έντονα ανταγωνιστικού περιβάλλοντος και απαιτεί νέες στρατηγικές αύξησης της ανταγωνιστικότητας, κυρίως, μέσω της μείωσης του κόστους παραγωγής των επιχειρήσεων (συγκωνεύσεις, εξωτερική ανάθεση -outsourcing- διαδικασιών, μετεγκατάσταση των μονάδων παραγωγής σε περιοχές ή χώρες με χαμηλότερα επίπεδα μισθών ή απλούστερο νομοθετικό πλαίσιο κ.ά.).

Σημαντικό είναι να ληφθούν υπόψη και οι εξελίξεις της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της ΕΕ, η οποία υιοθετήθηκε προκειμένου να επιτευχθεί η ασφαλής τροφοδοσία της ευρωπαϊκής αγοράς με τρόφιμα. Τα τελευταία, όμως, χρόνια το ζήτημα της επισιτιστικής ασφάλειας έχει ανακύψει και πάλι, τόσο λόγω της αύξησης των τιμών των προϊόντων όσο και λόγω της στροφής της χρήσης γης προς τις ενεργειακές καλλιέργειες. Οι ανησυχίες για την επάρκεια των τροφίμων στο μέλλον εντείνονται από τις προβλέψεις για αύξηση του πληθυσμού. Η αυξημένη ζήτηση για τρόφιμα ενδεχομένως να αποτελέσει θετική εξέλιξη για μια χώρα, όπως η Ελλάδα.

Ο Τομέας, όμως, θα επηρεαστεί σημαντικά από τις αλλαγές που συντελούνται στις μεγάλες παγκοσμιοποιημένες επιχειρήσεις Τροφίμων και στους λιανοπωλητές. Οι πολυεθνικές εταιρείες παραγωγής επώνυμων τροφίμων κατευθύνονται προς πιο τυποποιημένα συστήματα παγκόσμιας εμβέλειας, ενώ οι λιανοπωλητές κινούνται προς την κατεύθυνση των περιφερειακών δομών διακίνησης αγαθών και τη δραστηριοποίηση σε ευρύτερες περιοχές, μέσω της οικοδόμησης ενός παγκόσμιου δικτύου franchising.

- **Πρωώθηση πολιτικών της δημόσιας διοίκησης σε σχέση με την υιοθέτηση της υγιεινής διατροφής και την προστασία του περιβάλλοντος**

Οι κυβερνητικές πρωτοβουλίες σχετικά με τη βελτίωση της υγείας των πολιτών μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τη ζήτηση προϊόντων διατροφής και, ως εκ τούτου, να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στον Τομέα των Τροφίμων. Στην Ελλάδα, οι πολιτικές για τη διατροφή επικεντρώνονται, κατά κύριο λόγο, στη διασφάλιση της υγιεινής και ασφάλειας των τροφίμων.

Οι πρωτοβουλίες για την προώθηση υγιεινών προτύπων διατροφής αφορούν, κύρια, στην αγωγή των παιδιών για θέματα υγείας και τη λήψη μέτρων για τα κυλικεία των σχολείων. Οργανώνονται προγράμματα πληροφόρησης και εκπαίδευσης για την παραδοσιακή ελληνική δίαιτα, την υγιεινή διατροφή, την παχυσαρκία, τη σωματική άσκηση κ.τ.λ., ενώ παράλληλα προωθούνται μέτρα απαγόρευσης της πώλησης σκευασμάτων υψηλής περιεκτικότητας σε λιπαρά, ζάχαρη και αλάτι από τα σχολικά κυλικεία και οργανώνονται πρωτοβουλίες για την προώθηση των υγιεινών τροφίμων.

Σε νομοθετικό επίπεδο, έχουν θεσπισθεί μέτρα για συγκεκριμένα προϊόντα διατροφής (π.χ. γάλα, ψωμί κ.λπ.), τα οποία, όμως, αφορούν, κυρίως, στη ρύθμιση της αγοράς και την προστασία του καταναλωτή και λιγότερο στην υιοθέτηση υγιεινών προτύπων διατροφής.

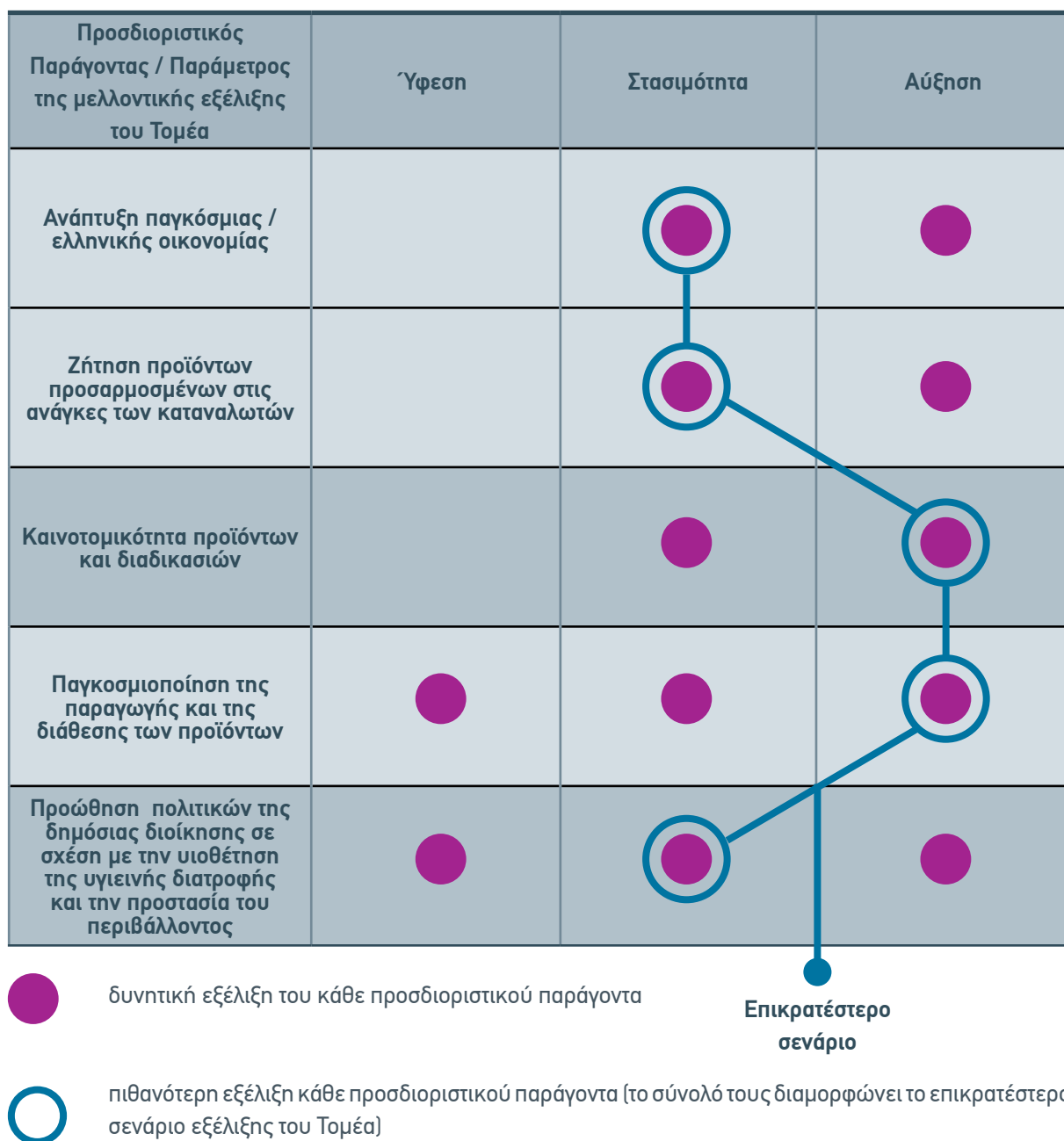
Οι διατροφικές κρίσεις (π.χ. αφθώδης πυρετός, γρίπη των πτηνών, κ.ά.) ώθησαν τις αρμόδιες αρχές να λάβουν μέτρα για τη μείωση/εξάλειψη των κινδύνων για την υγεία, που προέρχονται από τα τρόφιμα. Οι ανησυχίες σχετικά με την ασφάλεια των τροφίμων έχουν οδηγήσει σε διάφορες εθνικές και ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες που στοχεύουν

στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών στα τρόφιμα, συμπεριλαμβανομένης και της Λευκής Βίβλου της Επιτροπής για την ασφάλεια των τροφίμων, των κανονισμών για την ασφάλεια και την ποιότητα των τροφίμων και της ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA). Η έμφαση που δίνεται στον τομέα της ανάπτυξης και προώθησης προϊόντων που συνάδουν με υγιεινά μοντέλα διατροφής αντανακλάται και στις προτεραιότητες που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Τεχνολογική Πλατφόρμα “Food for Life”, στο πλαίσιο της οποίας συγκροτήθηκε και η αντίστοιχη Εθνική Τεχνολογική Πλατφόρμα.

Προσδιορισμός Επικρατέστερου Σεναρίου Εξέλιξης του Τομέα των Τροφίμων

Οι δυνητικές τιμές των προσδιοριστικών παραγόντων (παραμέτρων) του Τομέα, μέχρι το 2020, αποτυπώνονται στον ακόλουθο πίνακα. Το επικρατέστερο σενάριο για την εξέλιξη του Τομέα, στο χρονικό ορίζοντα 2020, προκύπτει από τη γραμμή που ενώνει την πιο «πιθανή τιμή» κάθε προσδιοριστικού παράγοντα:

Πίνακας 1: Δυνητική εξέλιξη προσδιοριστικών παραγόντων - Επικρατέστερο σενάριο εξέλιξης για τον Τομέα των Τροφίμων

Ως επικρατέστερο σενάριο εξέλιξης του Τομέα των Τροφίμων θεωρείται το Σενάριο «**Στασιμότητα, όπου η εξωστρέφεια και η καινοτομία δίνουν διεξόδους**», το οποίο εξειδικεύεται ως ακολούθως:

- **Ανάπτυξη παγκόσμιας / ελληνικής οικονομίας**

Αναμένεται η ελληνική οικονομία να παρουσιάσει στασιμότητα την περίοδο αναφοράς της παρούσας ανάλυσης, με τις επιχειρήσεις Τροφίμων να συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν προβλήματα επιβίωσης και να αναζητούν τρόπους ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητάς τους, κυρίως με μείωση του κόστους παραγωγής. Η παγκόσμια οικονομία θα παρουσιάσει, επίσης, στασιμότητα, χωρίς ωστόσο να επηρεάσει τις ελληνικές εξαγωγές τροφίμων.

- **Ζήτηση προϊόντων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των καταναλωτών**

Αναμένεται η ζήτηση για προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας να παρουσιάσει στασιμότητα και να αυξηθεί η ζήτηση για προϊόντα λευκής ετικέτας.

- **Καινοτομικότητα προϊόντων και διαδικασιών**

Αναμένεται αύξηση της καινοτομίας προϊόντων, διαδικασιών, συσκευασίας, οργάνωσης και λειτουργίας των επιχειρήσεων, δεδομένου ότι η καινοτομία αποτελεί μονόδρομο επιβίωσης των επιχειρήσεων και ο Τομέας των Τροφίμων είναι «χαμηλής εντάσεως καινοτομίας».

- **Παγκοσμιοποίηση της παραγωγής και της διάθεσης των προϊόντων**

Αναμένεται διεύρυνση των αγορών των ελληνικών επιχειρήσεων και εκτός συνόρων, καθώς και ανάπτυξη των συνεργασιών με τις μεγάλες επιχειρήσεις λιανικής πώλησης.

- **Πρώθηση πολιτικών της δημόσιας διοίκησης σε σχέση με την υιοθέτηση της υγιεινής διατροφής και την προστασία του περιβάλλοντος**

Αναμένεται γενικά στασιμότητα στην πρώθηση πολιτικών για την υιοθέτηση υγιεινής διατροφής, πολιτικών φιλικών προς το περιβάλλον και εν γένει πολιτικών που συνδέονται με βιώσιμη ανάπτυξη, που κατ' επέκταση θα επηρεάσουν τη μελλοντική ανάπτυξη του Τομέα των Τροφίμων.

Η ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΩΝ ΚΡΙΣΙΜΩΝ

4. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ

Εντοπισμός των βασικών επαγγελμάτων

Από τη μελέτη των σχετικών στοιχείων φαίνεται ότι τόσο τα κωδικοποιημένα επαγγέλματα, με βάση το Διεθνές Σύστημα Ταξινόμησης Επαγγελμάτων όσο και τα επαγγέλματα που παρέχει η δευτεροβάθμια, μεταδευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, δεν διευκολύνουν τον εντοπισμό των κύριων επαγγελμάτων, που στελεχώνουν επιχειρήσεις και οργανισμούς στον Τομέα των Τροφίμων. Και ιδιαίτερα, δεν επιτρέπουν την άμεση ανάδειξη εκείνων των επαγγελμάτων, για τα οποία αναμένονται μεταβολές στις απαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, στο χρονικό ορίζοντα, έως το 2020, με βάση το επικρατέστερο σενάριο εξέλιξης του Τομέα.

Με βάση αυτή τη διαπίστωση, η αναγνώριση των ως άνω επαγγελμάτων πραγματοποιήθηκε με την αξιοποίηση δευτερογενών πηγών (κατάλογοι επαγγελμάτων για τον Τομέα από ελληνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς πηγές), καθώς και με τη συμβολή της **Ομάδας Εμπειρογνομόνων και Στελεχών Επιχειρήσεων** του Τομέα Τροφίμων, η οποία συστάθηκε για το σκοπό αυτό.

Η εργασία αυτή είχε ως αποτέλεσμα τον εντοπισμό των ακόλουθων δεκαέξι (16) βασικών επαγγελμάτων για την κάλυψη των μελλοντικών ποιοτικών αναγκών των επιχειρήσεων (με βάση το επικρατέστερο σενάριο εξέλιξης του Τομέα) και για τα οποία θα απαιτηθεί αναθεώρηση ή και συμπλήρωση σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού τους, στο χρονικό ορίζοντα, έως το 2020:

Πίνακας 2: Τα εκτιμώμενα βασικά επαγγέλματα του Τομέα των Τροφίμων για το 2020, με βάση το επικρατέστερο σενάριο εξέλιξής του

A/A	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ
1	Επιστήμονας R&D
2	Εξειδικευμένο Στέλεχος Παραγωγής Τροφίμων
3	Μηχανικός Υποδομών και Συντήρησης
4	Εξειδικευμένο Στέλεχος Βελτιστοποίησης Διεργασιών
5	Εξειδικευμένο Στέλεχος σε θέματα Αυτοματισμών
6	Τεχνικός Παραγωγής (Εργοδηγός)
7	Τεχνικός Συντήρησης
8	Τεχνικός Αυτοματισμών
9	Εξειδικευμένο Στέλεχος Περιβαλλοντικής Προστασίας
10	Στέλεχος Εργαστηρίων Ελέγχου Ποιότητας
11	Στέλεχος Διαχείρισης Ασφάλειας & Ποιότητας Τροφίμων
12	Υπεύθυνος Προμηθειών Α' υλών

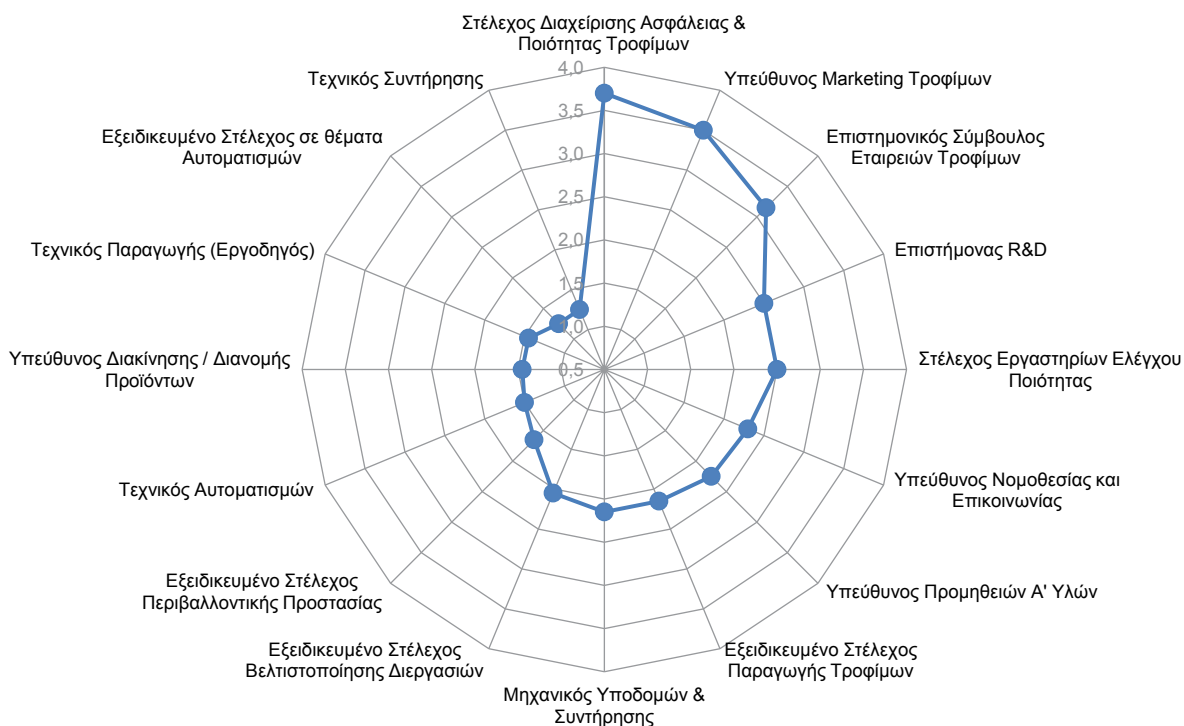
13	Υπεύθυνος Διακίνησης / Διανομής προϊόντων
14	Υπεύθυνος Marketing Τροφίμων
15	Υπεύθυνος Νομοθεσίας και Επικοινωνίας
16	Επιστημονικός Σύμβουλος Εταιρειών Τροφίμων

Ανάδειξη κρίσιμων επαγγελμάτων

Ως «κρίσιμα» ορίζονται εκείνα τα βασικά επαγγέλματα που θα επηρεασθούν περισσότερο τόσο από τη μελλοντική εξέλιξη του Τομέα Τροφίμων και των μελλοντικών ποιοτικών αναγκών των επιχειρήσεων όσο και από την άποψη των μεταβολών στις απαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, σύμφωνα με το επικρατέστερο σενάριο. Προς την κατεύθυνση αυτή, η ανάδειξη των κρίσιμων επαγγελμάτων προκύπτει από την εκτίμηση του βαθμού επιρροής των επιλεγμένων προσδιοριστικών παραγόντων σε κάθε βασικό επάγγελμα (ανά στάδιο της αλυσίδας αξίας του Τομέα [Ερευνα & Ανάπτυξη, Παραγωγή, Διανομή – Διακίνηση]), λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική βαρύτητα κάθε παράγοντα στη διαμόρφωση του επικρατέστερου σεναρίου για την εξέλιξη του Τομέα.

Η προτεραιοποίηση/ιεράρχηση των βασικών επαγγελμάτων του Τομέα, που προέκυψε με βάση τη μεθοδολογία του Μηχανισμού, παρουσιάζεται, εποπτικά, ως εξής :

Σχήμα 1: Συνολική προτεραιοποίηση/ ιεράρχηση βασικών επαγγελμάτων του Τομέα των Τροφίμων

Από τα δεκαέξι (16) επαγγέλματα που αναμένεται να επηρεαστούν από τις εξελίξεις του Τομέα, την περίοδο μέχρι το 2020, με βάση το επικρατέστερο σενάριο, επιλέγονται τα εννέα (9) πρώτα, τα οποία συγκεντρώνουν την υψηλότερη συνολική βαθμολογία, ως τα κρίσιμα επαγγέλματα σε σχέση με τις ανάγκες των επιχειρήσεων και τις εκτιμώμενες μεταβολές στις απαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, του ανθρώπινου δυναμικού τους, με βάση το επικρατέστερο σενάριο εξέλιξης του Τομέα. Στα επαγγέλματα αυτά εστιάζει, στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης, η περαιτέρω ανάλυση σε ό,τι αφορά στο αντικείμενο εργασιών τους και τις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που απαιτούνται για την εκτέλεση των αρμοδιοτήτων – καθηκόντων τους.

Πίνακας 3: Τα εκτιμώμενα κρίσιμα επαγγέλματα του Τομέα των Τροφίμων

α/α	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ
1	Στέλεχος Διαχείρισης Ασφάλειας & Ποιότητας Τροφίμων
2	Υπεύθυνος Marketing Τροφίμων
3	Επιστημονικός Σύμβουλος Εταιρειών Τροφίμων
4	Επιστήμονας R&D
5	Στέλεχος Εργαστηρίων Ελέγχου Ποιότητας
6	Υπεύθυνος Νομοθεσίας και Επικοινωνίας
7	Υπεύθυνος Προμηθειών Α' Υλών
8	Εξειδικευμένο Στέλεχος Παραγωγής Τροφίμων
9	Μηχανικός Υποδομών & Συντήρησης

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ Τα κρίσιμα επαγγέλματα – Αντικείμενο εργασιών και απαιτούμενες

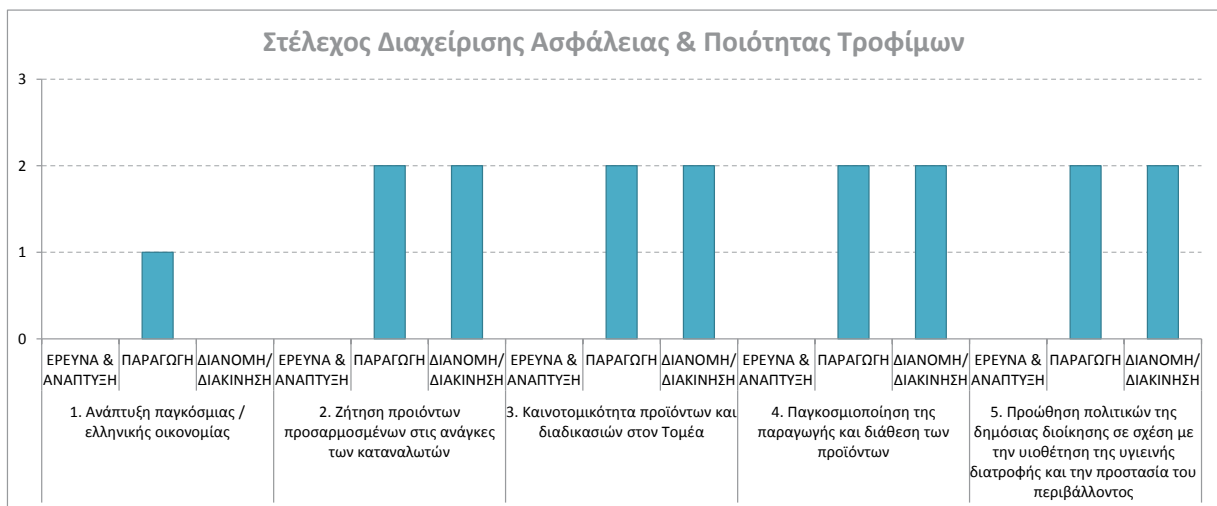
5. γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες

Με βάση το αντικείμενο εργασιών κάθε επαγγέλματος, προσδιορίζονται οι απαιτήσεις σε γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που κρίνονται αναγκαίες για την επιτυχή άσκηση του, στο χρονικό ορίζοντα 2020. Επίσης, παρουσιάζεται σε διαγραμματική μορφή και σχολιάζεται συνοπτικά, η επιρροή των προσδιοριστικών παραγόντων (των οποίων η πορεία διαμορφώνει το επικρατέστερο σενάριο εξέλιξης του Τομέα) σε κάθε επάγγελμα⁸.

⁸Στα διαγράμματα και το σχετικό σχολιασμό δεν συνοψολογίζεται η βαρύτητα κάθε προσδιοριστικού παράγοντα στο σενάριο εξέλιξης του Τομέα

Στέλεχος Διαχείρισης Ασφάλειας & Ποιότητας Τροφίμων

Το Στέλεχος Διαχείρισης Ασφάλειας & Ποιότητας Τροφίμων επηρεάζεται σε μέτριο βαθμό σχεδόν από όλους τους προσδιοριστικούς παράγοντες, στα στάδια «παραγωγή» και «διανομή - διακίνηση» της αλυσίδας αξίας του Τομέα, πλην του παράγοντα «Ανάπτυξη παγκόσμιας/ ελληνικής οικονομίας», ο οποίος επηρεάζει σε χαμηλότερο βαθμό το συγκεκριμένο επάγγελμα, μόνο στο στάδιο «παραγωγή» της αλυσίδας αξίας του Τομέα.

Σχήμα 2: Επιρροή προσδιοριστικών παραγόντων στο επάγγελμα του Στελέχους Διαχείρισης Ασφάλειας & Ποιότητας Τροφίμων

Το αντικείμενο εργασιών και οι απαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες του Στελέχους Διαχείρισης Ασφάλειας & Ποιότητας Τροφίμων έχουν ως εξής:

Πίνακας 4 Στέλεχος Διαχείρισης Ασφάλειας & Ποιότητας Τροφίμων: Αντικείμενο εργασιών και απαιτούμενες Γνώσεις-Δεξιότητες-Ικανότητες

Αντικείμενο Εργασιών
<ul style="list-style-type: none"> • Σχεδιασμός, παρακολούθηση και αξιολόγηση μέτρων και προγραμμάτων διαχείρισης της ασφάλειας και της ποιότητας. • Μελέτες εκτίμησης κινδύνων. • Παρακολούθηση της νομοθεσίας. • Παρακολούθηση περιστατικών μη συμμόρφωσης των προϊόντων (της εταιρείας και του ανταγωνισμού) στο διεθνές περιβάλλον. • Εσωτερικές επιθεωρήσεις επί της συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας και των σχετικών προτύπων ασφάλειας & ποιότητας, κατά τη διαδικασία παραγωγής, αποθήκευσης και διακίνησης ή / και κατά το σχεδιασμό των προϊόντων. • Διαμόρφωση προδιαγραφών ασφάλειας & ποιότητας προϊόντων. • Μελέτες συντηρησιμότητας (χρόνου ζωής) προϊόντων. • Διαμόρφωση στόχων και μέτρηση βαθμού απόδοσης. • Συντονισμός ομάδων εργασίας. • Σύνταξη εκθέσεων. • Παρακολούθηση επιστημονικών εξελίξεων στον τομέα της ασφάλειας / ποιότητας τροφίμων. • Αξιολόγηση και αξιοποίηση νέων τεχνολογιών. • Έλεγχος πρώτων υλών και τελικών προϊόντων σε ό,τι αφορά στην ασφάλεια, την ποιότητα και τη διατροφική τους αξία (σε συνεργασία με το εργαστήριο ποιοτικού ελέγχου) / Αξιολόγηση εργαστηριακών αποτελεσμάτων. • Συνεργασία με το Εξειδικευμένο Στέλεχος Παραγωγής Τροφίμων για την επίλυση προβλημάτων στην παραγωγή των τελικών προϊόντων.
Γνώσεις – Δεξιότητες - Ικανότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Γνώσεις σε θέματα ασφάλειας και ποιότητας τροφίμων και ασφάλειας της εργασίας, καθώς και της σχετικής νομοθεσίας. • Γνώση των διαδικασιών επεξεργασίας και παραγωγής τροφίμων, καθώς και των τεχνικών συντήρησης και αποθήκευσής τους. • Βασικές γνώσεις χημείας, μικροβιολογίας τροφίμων και τοξικολογίας. • Συστήματα / Πρότυπα Διαχείρισης της Ασφάλειας και της Ποιότητας. • Τεχνικές και τεχνολογίες παρακολούθησης και ελέγχου των κινδύνων. • Γνώση στατιστικών τεχνικών / ικανότητα επεξεργασίας στατιστικών δεδομένων. • Ικανότητα κατανόησης χημικών / μικροβιολογικών εργαστηριακών αναλύσεων. • Γνώσεις σε θέματα οργάνωσης και παρακολούθησης έργων.

Υπεύθυνος Marketing Τροφίμων

Ο Υπεύθυνος Marketing Τροφίμων επηρεάζεται σε υψηλό βαθμό από τους προσδιοριστικούς παράγοντες «Ζήτηση προϊόντων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των καταναλωτών» και «Καινοτομικότητα προϊόντων και διαδικασιών», στο στάδιο «έρευνα & ανάπτυξη» της αλυσίδας αξίας του Τομέα και σε χαμηλότερο βαθμό από τους παράγοντες «Ανάπτυξη παγκόσμιας / ελληνικής οικονομίας», «Παγκοσμιοποίηση της παραγωγής και της διάθεσης των προϊόντων» και «Πρώθηση πολιτικών της δημόσιας διοίκησης σε σχέση με την υιοθέτηση της υγιεινής διατροφής και την προστασία του περιβάλλοντος», στο στάδιο «διανομή - διακίνηση».

Σχήμα 3: Επίρροή προσδιοριστικών παραγόντων στο επάγγελμα του Υπεύθυνου Marketing Τροφίμων

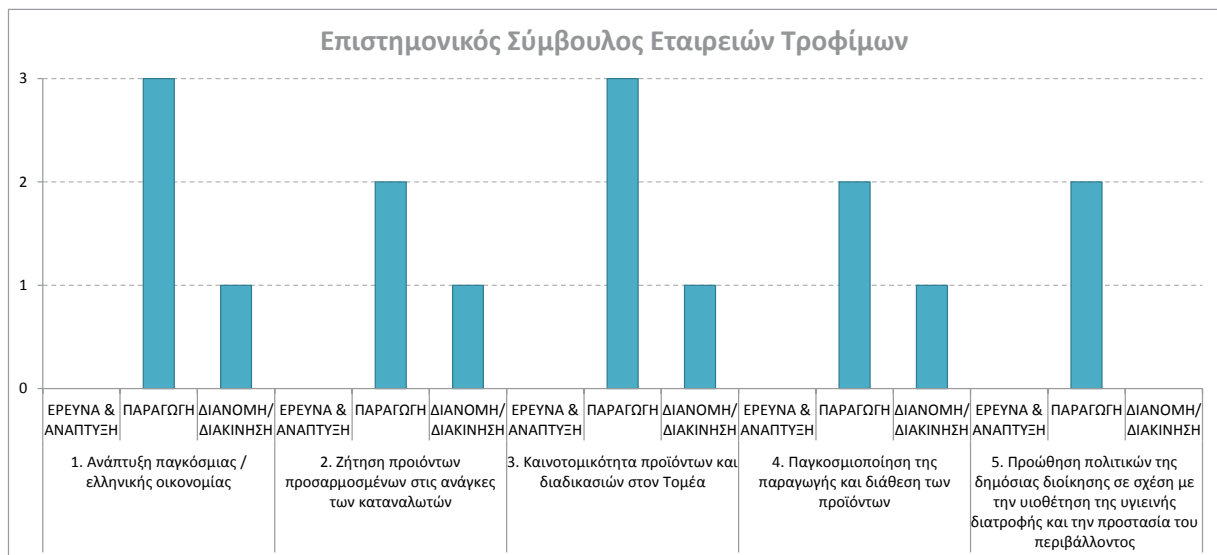
Το αντικείμενο εργασιών και οι απαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες του του Εξειδικευμένου Στελέχους σε Τεχνολογίες ΑΠΕ έχουν ως εξής:

Πίνακας 5 Υπεύθυνος Marketing Τροφίμων: Αντικείμενο εργασιών και απαιτούμενες Γνώσεις-Δεξιότητες-Ικανότητες

Αντικείμενο Εργασιών
<ul style="list-style-type: none"> • Διαμόρφωση στρατηγικής & επιμέρους στόχων για την τοποθέτηση και την προώθηση των προϊόντων και της επιχείρησης στην αγορά. • Σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων προώθησης, παρακολούθηση και αξιολόγηση αποτελεσμάτων. • Οργάνωση μελετών αγοράς. • Μέτρηση απόδοσης ενεργειών. • Παρακολούθηση αγορών και τάσεων καταναλωτών στην εσωτερική και διεθνή αγορά. • Συμβολή στη διαμόρφωση πολιτικής επικοινωνίας σε περιόδους κρίσεων.
Γνώσεις – Δεξιότητες - Ικανότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Γνώσεις marketing και τεχνικών επικοινωνίας. • Γνώση των διατροφικών τάσεων και αναγκών. • Γνώσεις διενέργειας και αξιοποίησης ερευνών αγοράς. • Γνώσεις καναλιών επικοινωνίας & τεχνικών προώθησης τροφίμων (π.χ. μέσω του τουρισμού). • Γνώση της νομοθεσίας τροφίμων. • Κατανόηση θεμάτων που συμβάλλουν στην προώθηση επιμέρους προϊόντων, όπως γαστρονομία, σχέση διατροφής και υγείας, διατροφή και πολιτισμός.

Επιστημονικός Σύμβουλος Εταιρειών Τροφίμων

Ο Επιστημονικός Σύμβουλος Εταιρειών Τροφίμων επηρεάζεται σε υψηλό βαθμό από τους προσδιοριστικούς παράγοντες «Ανάπτυξη παγκόσμιας/ ελληνικής οικονομίας» και «Καινοτομικότητα προϊόντων και διαδικασιών» και σε μέτριο βαθμό από τους υπόλοιπους, στο στάδιο «παραγωγή» της αλυσίδας αξίας. Η επιρροή των παραγόντων στο στάδιο «διανομή / διακίνηση» είναι χαμηλότερη.

Σχήμα 4: Επιρροή προσδιοριστικών παραγόντων στο επάγγελμα του Επιστημονικού Συμβούλου Εταιρειών Τροφίμων

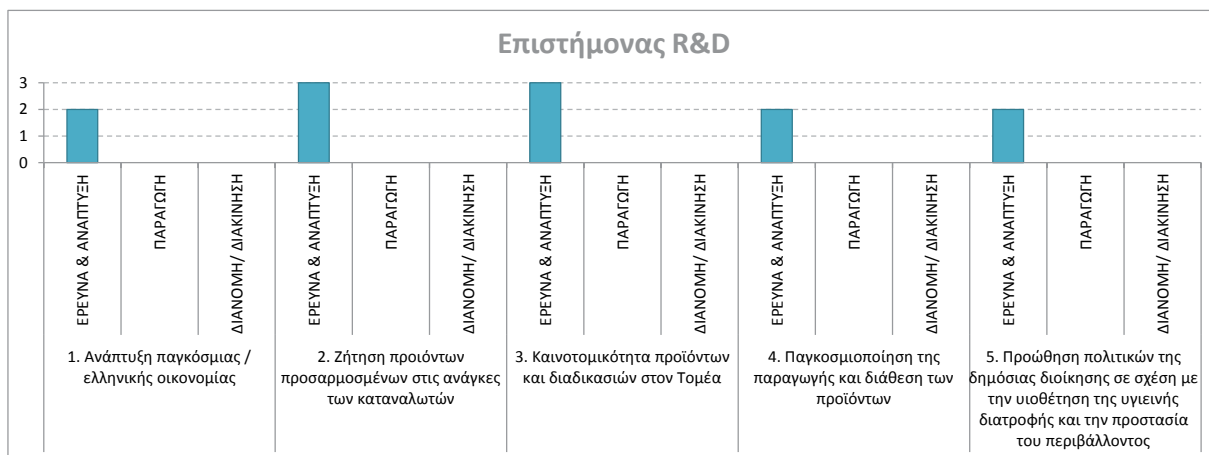
Το αντικείμενο εργασιών και οι απαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες του Επιστημονικού Συμβούλου Εταιρειών Τροφίμων έχουν ως εξής:

Πίνακας 6. Επιστημονικός Σύμβουλος Εταιρειών Τροφίμων: Αντικείμενο εργασιών και απαιτούμενες Γνώσεις-Δεξιότητες-Ικανότητες

Αντικείμενο Εργασιών
<ul style="list-style-type: none"> • Σχεδιασμός συστημάτων οργάνωσης της παραγωγής και συστημάτων διαχείρισης της ποιότητας. • Παρακολούθηση επιστημονικών εξελίξεων και νέων τεχνολογιών - διαμόρφωση προτάσεων για νέα προϊόντα ή μεθόδους παραγωγής. • Παρακολούθηση νομοθεσίας σχετιζόμενης με τα παραγόμενα προϊόντα. • Υποστήριξη στην αντιμετώπιση υποθέσεων σε σχέση με τις αρμόδιες αρχές. • Παρακολούθηση χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και διαμόρφωση φακέλων-προτάσεων για χρηματοδότηση. • Παρακολούθηση – διαχείριση έργων. • Επιθεωρήσεις. • Εκπόνηση τεχνικο-οικονομικών και άλλων συναφών μελετών. • Συμβουλευτική υποστήριξη σε θέματα οργάνωσης της παραγωγής και της επιχείρησης. • Σχεδιασμός ενεργειών για τη βελτίωση της διαχείρισης και της αξιοποίησης των εισροών και των εκροών, με έμφαση σε θέματα μείωσης του κόστους, αύξησης της δυναμικότητας ή της ευελιξίας, καθώς και σε περιβαλλοντικά θέματα.
Γνώσεις – Δεξιότητες - Ικανότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Γενικές γνώσεις επιστήμης και τεχνολογίας τροφίμων. • Κατανόηση των φυσικών και χημικών διεργασιών στη βιομηχανία Τροφίμων και των συστημάτων διαχείρισης της ασφάλειας και της ποιότητας των τροφίμων. • Γνώση της νομοθεσίας τροφίμων και των θεσμών. • Γνώσεις σε θέματα διαχείρισης καινοτομίας (τεχνικοοικονομική αξιολόγηση νέων τεχνολογιών - ιδεών, σχεδιασμός και οργάνωση των σταδίων υιοθέτησης νέων τεχνολογιών κλπ). • Βασικές γνώσεις έρευνας αγοράς και οικονομικών και εξοικείωση με το σύστημα χρηματοδότησης ερευνητικών έργων και επενδυτικών σχεδίων. • Γνώσεις σε θέματα διαχείρισης και παρακολούθησης έργων. • Ικανότητα παρακολούθησης και κατανόησης των γενικότερων εξελίξεων της αγοράς.

Επιστήμονας R&D

Ο **Επιστήμονας R&D** επηρεάζεται, όπως είναι αναμενόμενο, μόνο στο στάδιο «έρευνα & ανάπτυξη» της αλυσίδας αξίας από τους προσδιοριστικούς παράγοντες που συνθέτουν το επικρατέστερο σενάριο εξέλιξης του Τομέα. Ειδικότερα επηρεάζεται σε υψηλό βαθμό από τους προσδιοριστικούς παράγοντες «Ζήτηση προϊόντων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των καταναλωτών» και «Καινοτομικότητα προϊόντων και διαδικασιών» και σε χαμηλότερο βαθμό από τους υπόλοιπους παράγοντες

Σχήμα 5: Επирρὴ προσδιοριστικών παραγόντων στο επάγγελμα του Επιστήμονα R&D

Το αντικείμενο εργασιών και οι απαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες του Επιστήμονα R&D έχουν ως εξής:

Πίνακας 7 Επιστήμονας R&D: Αντικείμενο εργασιών και απαιτούμενες Γνώσεις-Δεξιότητες-Ικανότητες

Αντικείμενο Εργασιών
<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη νέων ή βελτίωση υφιστάμενων προϊόντων. • Μελέτες συντηρησιμότητας (χρόνου ζωής) νέων προϊόντων. • Παρακολούθηση τεχνολογικών και επιστημονικών εξελίξεων, παρακολούθηση ανταγωνισμού και των γενικότερων εξελίξεων της αγοράς (συνεργασία με το τμήμα marketing, όπου χρειάζεται). • Μελέτες βιωσιμότητας επενδύσεων. • Προετοιμασία φακέλου υποβολής έργου (ερευνητικού ή επενδυτικού) για χρηματοδότηση. • Παρακολούθηση προμηθειών εξοπλισμού και σχεδιασμός ενεργειών για την αποτελεσματική υιοθέτηση και λειτουργία. • Οργάνωση, παρακολούθηση και έλεγχος υλοποίησης έργων. • Διερεύνηση του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου και άλλων θεμάτων που επηρεάζουν το σχεδιασμό και την υλοποίηση έργων ανάπτυξης νέων προϊόντων και υιοθέτησης νέων τεχνολογιών. • Σύνταξη εκθέσεων και ερευνητικών πρωτοκόλλων. • Παρακολούθηση θεμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, αφενός για τη βέλτιστη προστασία της τεχνολογίας της επιχείρησης αφετέρου για την προστασία των παραγωγικών διαδικασιών και των προϊόντων από επιθετική χρήση της διανοητικής ιδιοκτησίας τρίτων.
Γνώσεις – Δεξιότητες – Ικανότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Γενικές γνώσεις επιστήμης και τεχνολογίας τροφίμων και διατροφής. Σε ειδικές περιπτώσεις είναι πιθανόν να απαιτούνται εξειδικευμένες γνώσεις χημείας, βιοτεχνολογίας, υλικών και, σπανιότερα, νανοτεχνολογίας. • Κατανόηση των φυσικών και χημικών διεργασιών στη βιομηχανία τροφίμων και των συστημάτων διαχείρισης της ασφάλειας και της ποιότητας των τροφίμων. • Γνώση διαχείρισης καινοτομίας (τεχνικο-οικονομική αξιολόγηση νέων τεχνολογιών-ιδεών, σχεδιασμός και οργάνωση των σταδίων υιοθέτησης νέων τεχνολογιών κλπ). • Βασικές γνώσεις έρευνας αγοράς και οικονομικών και γνώση του συστήματος χρηματοδότησης ερευνητικών έργων και επενδυτικών σχεδίων. • Γνώσεις σε θέματα διαχείρισης και παρακολούθησης έργων. • Ικανότητα διεξαγωγής έρευνας και παρακολούθησης των επιστημονικών εξελίξεων (δημοσιεύσεις, πατέντες). • Δεξιότητες οργανοληπτικής αξιολόγησης. • Γνώση της νομοθεσίας τροφίμων.

Στέλεχος Εργαστηρίων Ελέγχου Ποιότητας

Το **Στέλεχος Εργαστηρίων Ελέγχου Ποιότητας** επηρεάζεται στο στάδιο «παραγωγή» της αλυσίδας αξίας, σε υψηλό βαθμό από τους προσδιοριστικούς παράγοντες «Ζήτηση προϊόντων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των καταναλωτών» και «Καινοτομικότητα προϊόντων και διαδικασιών», και σε μέτριο βαθμό από τους υπόλοιπους παράγοντες.

Σχήμα 6: Επιρροή προσδιοριστικών παραγόντων στο επάγγελμα του Στελέχους Εργαστηρίων Ελέγχου Ποιότητας

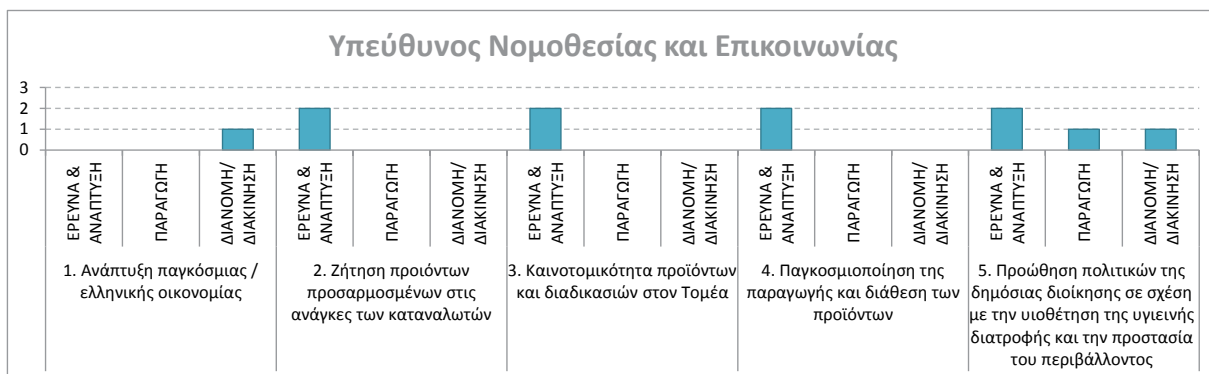
Το αντικείμενο εργασιών και οι απαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες του Στελέχους Εργαστηρίων Ελέγχου Ποιότητας έχουν ως εξής:

Πίνακας 8 Στέλεχος Εργαστηρίων Ελέγχου Ποιότητας: Αντικείμενο εργασιών και απαιτούμενες Γνώσεις-Δεξιότητες-Ικανότητες

Αντικείμενο Εργασιών
<ul style="list-style-type: none"> • Διενέργεια αναλύσεων – εργαστηριακών ελέγχων. • Στατιστική επεξεργασία και αξιολόγηση εργαστηριακών αποτελεσμάτων. • Οργάνωση εργαστηρίων και εργαστηριακών μεθόδων, σύμφωνα με τις απαιτήσεις προτύπων ποιότητας. • Προμήθεια εργαστηριακού εξοπλισμού & αναλωσίμων. • Συντήρηση εργαστηριακού εξοπλισμού. • Οργάνωση και συντήρηση αρχείου / βάσης δεδομένων με τα αποτελέσματα εργαστηριακών αναλύσεων. • Δειγματοληψία πρώτων υλών και τελικών προϊόντων. • Μελέτες συντηρησιμότητας (χρόνου ζωής) προϊόντων. • Παρακολούθηση της νομοθεσίας. • Σύνταξη εκθέσεων. • Παρακολούθηση των επιστημονικών εξελίξεων και αξιοποίηση νέων τεχνολογιών στον εργαστηριακό έλεγχο.
Γνώσεις – Δεξιότητες - Ικανότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Γνώσεις χημείας, επιστήμης και τεχνολογίας τροφίμων και –ανάλογα με την παραγωγή– μικροβιολογίας τροφίμων ή/και βιοτεχνολογικών τεχνικών. • Γνώση ενόργανης ανάλυσης και λοιπών σύγχρονων εργαστηριακών μεθόδων. • Κατανόηση των απαιτήσεων της ορθής εργαστηριακής πρακτικής, των αρχών της αβεβαιότητας, της επαναληψιμότητας και εν γένει της καλής λειτουργίας των εργαστηριακών μονάδων. • Γνώσεις δειγματοληψίας. • Γνώσεις για θέματα ασφάλειας και κινδύνων στα εργαστήρια. • Γνώσεις στατιστικών τεχνικών και εξειδικευμένων εφαρμογών. • Γνώσεις σε θέματα συντήρησης εργαστηριακού εξοπλισμού. • Ικανότητα οργανοληπτικής αξιολόγησης.

Υπεύθυνος Νομοθεσίας και Επικοινωνίας

Ο Υπεύθυνος Νομοθεσίας και Επικοινωνίας επηρεάζεται σε μέτριο βαθμό από τους παράγοντες «Ζήτηση προϊόντων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των καταναλωτών», «Καινοτομικότητα προϊόντων και διαδικασιών», «Παγκοσμιοποίηση της παραγωγής και της διάθεσης των προϊόντων» και «Προώθηση πολιτικών της δημόσιας διοίκησης σε σχέση με την υιοθέτηση της υγιεινής διατροφής και την προστασία του περιβάλλοντος», στο στάδιο «έρευνα & ανάπτυξη» της αλυσίδας αξίας, ενώ ο παράγοντας «Ανάπτυξη παγκόσμιας/ ελληνικής οικονομίας» επηρεάζει σε χαμηλό βαθμό το επάγγελμα, αποκλειστικά στο στάδιο «διανομή/ διακίνηση». Επισημαίνεται ότι μόνο ο παράγοντας «Προώθηση πολιτικών της δημόσιας διοίκησης σε σχέση με την υιοθέτηση της υγιεινής διατροφής και την προστασία του περιβάλλοντος» επηρεάζει το επάγγελμα, όπως είναι αναμενόμενο, σε όλα τα στάδια της αλυσίδας αξίας του Τομέα.

Σχήμα 7: Επιρροή προσδιοριστικών παραγόντων στο επάγγελμα του Υπεύθυνου Νομοθεσίας και Επικοινωνίας

Το αντικείμενο εργασιών και οι απαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες του Υπεύθυνου Νομοθεσίας και Επικοινωνίας έχουν ως εξής:

Πίνακας 9 Υπεύθυνος Νομοθεσίας και Επικοινωνίας: Αντικείμενο εργασιών και απαιτούμενες Γνώσεις-Δεξιότητες-Ικανότητες

Αντικείμενο Εργασιών
<ul style="list-style-type: none"> • Παρακολούθηση των επιστημονικών εξελίξεων και της νομοθεσίας που σχετίζεται με τα παραγόμενα προϊόντα και τα επιμέρους στάδια της παραγωγής και διάθεσής τους. • Παρακολούθηση περιστατικών μη συμμόρφωσης των προϊόντων (της εταιρείας και του ανταγωνισμού) στο διεθνές περιβάλλον και διενέργεια μελετών εκτίμησης κινδύνου. • Διαχείριση κρίσεων. • Αντιμετώπιση υποθέσεων σε σχέση με τις αρμόδιες αρχές και ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας με τους εμπλεκόμενους φορείς και τις επιχειρήσεις του Τομέα. • Διαμόρφωση προτάσεων για παρεμβάσεις στο θεσμικό πλαίσιο. • Αξιολόγηση παραπόνων καταναλωτών και διαχείρισή τους. • Συμμετοχή στο σχεδιασμό συστημάτων διαχείρισης - Αξιολόγηση μέτρων και προγραμμάτων διαχείρισης της ασφάλειας και της ποιότητας, καθώς και των περιβαλλοντικών πόρων. • Διαμόρφωση, παρακολούθηση και έλεγχος προδιαγραφών ποιότητας. • Παρακολούθηση θεμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.
Γνώσεις – Δεξιότητες – Ικανότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Γνώσεις σε θέματα ασφάλειας και ποιότητας τροφίμων, περιβαλλοντικών όρων και ασφάλειας της εργασίας, και της σχετικής νομοθεσίας. • Κατανόηση των διαδικασιών επεξεργασίας και παραγωγής τροφίμων, καθώς και των τεχνικών συντήρησης, αποθήκευσης και διακίνησής τους. • Βασικές γνώσεις χημείας, μικροβιολογίας τροφίμων και τοξικολογίας - κατανόηση εργαστηριακών αναλύσεων και τεχνικών παρακολούθησης και ελέγχου των κινδύνων. • Κατανόηση θεμάτων περιβαλλοντικών κινδύνων. • Κατανόηση Συστημάτων/Προτύπων Διαχείρισης της ασφάλειας και της ποιότητας τροφίμων, των περιβαλλοντικών πόρων και της ασφάλειας της εργασίας. • Γνώση θεμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας (π.χ. πατέντες). • Γνώσεις σε θέματα επικοινωνιακής πολιτικής, ικανότητα συμμετοχής σε panel και διατύπωσης θέσεων.

Υπεύθυνος Προμηθειών Α' Υλών

Ο Υπεύθυνος Προμηθειών Α' Υλών επηρεάζεται από όλους τους προσδιοριστικούς παράγοντες, αποκλειστικά, όπως είναι αναμενόμενο, στο στάδιο «παραγωγή» της αλυσίδας αξίας του Τομέα. Με εξαίρεση τη «Ζήτηση προϊόντων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των καταναλωτών» που επηρεάζει τον Τομέα σε υψηλό βαθμό, όλοι οι υπόλοιποι παράγοντες επηρεάζουν το συγκεκριμένο επάγγελμα σε χαμηλότερο βαθμό.

Σχήμα 8: Επιρροή προσδιοριστικών παραγόντων στο επάγγελμα του Υπεύθυνου Προμηθειών Α' Υλών

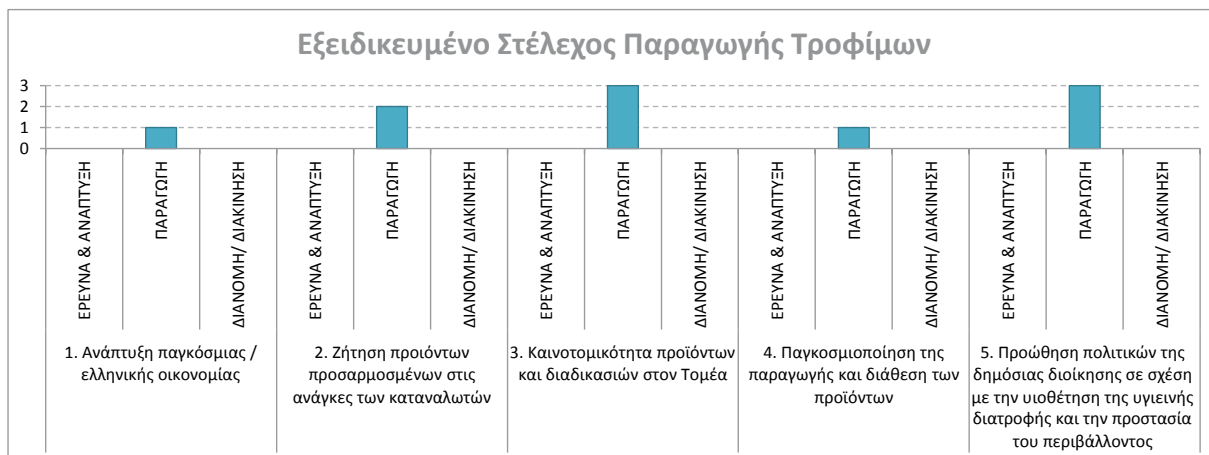
Το αντικείμενο εργασιών και οι απαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες του Υπεύθυνου Προμηθειών Α' Υλών έχουν ως εξής:

Πίνακας 10 Υπεύθυνος Προμηθειών Α' Υλών: Αντικείμενο εργασιών και απαιτούμενες Γνώσεις-Δεξιότητες-Ικανότητες

Αντικείμενο Εργασιών
<ul style="list-style-type: none"> • Διαμόρφωση οδηγιών ορθής πρακτικής στην πρωτογενή ζώνη (όπου απαιτείται). • Διαμόρφωση, παρακολούθηση και έλεγχος προδιαγραφών και όρων συνεργασίας με προμηθευτές. • Καθοδήγηση των συνεργαζόμενων προμηθευτών για την εφαρμογή ορθών πρακτικών. • Παρακολούθηση, έλεγχος και επιθεωρήσεις προμηθευτών. • Διεξαγωγή διαπραγματεύσεων με τους προμηθευτές και διαμόρφωση συμφωνιών. • Συμμετοχή στην αξιολόγηση των πρώτων υλών. • Αξιολόγηση προμηθευτών και αναζήτηση νέων προμηθευτών. • Διοργάνωση δράσεων εκπαίδευσης και επικοινωνίας με τους παραγωγούς.
Γνώσεις – Δεξιότητες – Ικανότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Γνώσεις γεωπονίας ή κτηνιατρικής, σε περιπτώσεις επιχειρήσεων που επεξεργάζονται αγροτικά προϊόντα. Στις περιπτώσεις επιχειρήσεων δεύτερης μεταποίησης, πλην της επιστήμης και τεχνολογίας τροφίμων, απαιτούνται και γνώσεις χημείας τροφίμων. • Γνώσεις σε θέματα ασφάλειας και ποιότητας τροφίμων και της σχετικής νομοθεσίας. • Γνώση Συστημάτων / Προτύπων Διαχείρισης της Ασφάλειας και της Ποιότητας στην παραγωγή (συμπεριλαμβανομένης της πρωτογενούς, όπου απαιτείται). • Κατανόηση τεχνικών και τεχνολογιών για τη βελτίωση της παραγωγής και τον έλεγχο των κινδύνων. • Ικανότητα συνεργασίας με ανθρώπους διαφορετικών κοινωνικών και μορφωτικών χαρακτηριστικών - Ικανότητες εμπύχωσης και καθοδήγησης αγροτών και λοιπών προμηθευτών. • Διαπραγματευτικές ικανότητες.

Εξειδικευμένο Στέλεχος Παραγωγής Τροφίμων

Το επάγγελμα του **Εξειδικευμένου Στελέχους Παραγωγής Τροφίμων** επηρεάζεται από όλους τους προσδιοριστικούς παράγοντες και, όπως είναι αναμενόμενο, αποκλειστικά στο στάδιο «παραγωγή» της αλυσίδας αξίας του Τομέα. Το επάγγελμα επηρεάζεται σημαντικά από τους προσδιοριστικούς παράγοντες που αφορούν στην «Καινοτομικότητα προϊόντων και διαδικασιών» και την «Πρώθηση πολιτικών της δημόσιας διοίκησης σε σχέση με την υιοθέτηση της υγιεινής διατροφής και την προστασία του περιβάλλοντος», ενώ χαμηλότερη επιρροή έχει σε αυτό ο παράγοντας «Ζήτηση προϊόντων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των καταναλωτών».

Σχήμα 9: Επιρροή προσδιοριστικών παραγόντων στο επάγγελμα του Εξειδικευμένου Στελέχους Παραγωγής Τροφίμων

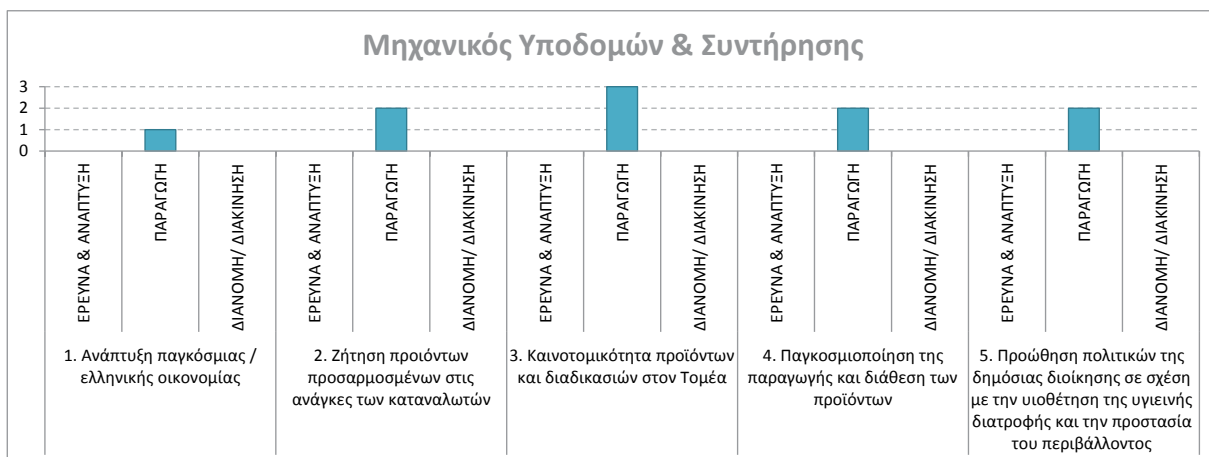
Το αντικείμενο εργασιών και οι απαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες του Εξειδικευμένου Στελέχους Παραγωγής Τροφίμων έχουν ως εξής:

Πίνακας 11 Εξειδικευμένο Στέλεχος Παραγωγής Τροφίμων : Αντικείμενο εργασιών και απαιτούμενες Γνώσεις-Δεξιότητες-Ικανότητες

Αντικείμενο Εργασιών
<ul style="list-style-type: none"> • Οργάνωση, παρακολούθηση και έλεγχος παραγωγής. • Μελέτες βιωσιμότητας επενδύσεων, οργάνωση και παρακολούθηση προμηθειών εξοπλισμού και σχεδιασμός ενεργειών για την αποτελεσματική υιοθέτηση και λειτουργία. • Διαμόρφωση προτάσεων για διορθωτικές ή αναπτυξιακές παρεμβάσεις στην παραγωγική υποδομή της επιχείρησης. • Προσαρμογή της παραγωγικής διαδικασίας στις τρέχουσες απαιτήσεις (παραγγελίες προϊόντων, αλλαγές α' υλών και αναλωσίμων, κ.ά.), λαμβάνοντας υπόψη τη διαθεσιμότητα πόρων, το κόστος και τις όποιες βάσιμες προβλέψεις για διακυμάνσεις στη ζήτηση (συνεργασία με τους υπεύθυνους προμηθειών και πωλήσεων, όπου αυτό χρειάζεται). • Συμμετοχή στην ανάπτυξη νέων ή βελτίωση υφιστάμενων διαδικασιών παραγωγής (σε συνεργασία με το Εξειδικευμένο Στέλεχος Βελτιστοποίησης Διεργασιών). • Προετοιμασία φακέλου υποβολής έργου για χρηματοδότηση. • Οργάνωση, παρακολούθηση και έλεγχος υλοποίησης έργων. • Παρακολούθηση τεχνολογικών εξελίξεων και οργάνωση τεχνικών μελετών.
Γνώσεις – Δεξιότητες – Ικανότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Γνώση των φυσικών και χημικών διεργασιών στη βιομηχανία τροφίμων και της ρύθμισης αυτών. • Γνώση της λειτουργίας των συστημάτων διαχείρισης της ασφάλειας και της ποιότητας των τροφίμων. • Βασικές γνώσεις επιστήμης και τεχνολογίας τροφίμων, συναφών με το αντικείμενο της επιχείρησης. • Γνώση βασικών αρχών λειτουργίας μηχανολογικών εγκαταστάσεων και εξοπλισμού. • Γνώσεις σε θέματα οργάνωσης, διαχείρισης & προγραμματισμού της παραγωγής (πόροι, εξοπλισμός, προϊόντα). • Γνώση ειδικών εφαρμογών για τον προγραμματισμό παραγωγής. • Γνώση βασικών αρχών οικονομοτεχνικής ανάλυσης και του συστήματος χρηματοδότησης επενδυτικών σχεδίων. • Γνώσεις σε θέματα διαχείρισης και παρακολούθησης έργων.

Μηχανικός Υποδομών & Συντήρησης

Ο **Μηχανικός Υποδομών & Συντήρησης** επηρεάζεται από όλους τους προσδιοριστικούς παράγοντες και, όπως είναι αναμενόμενο, αποκλειστικά στο στάδιο «παραγωγή» της αλυσίδας αξίας του Τομέα. Το επάγγελμα επηρεάζεται σημαντικά από τον προσδιοριστικό παράγοντα που αφορά στην «Καινοτομικότητα προϊόντων και διαδικασιών», και χαμηλότερα από αυτούς που αφορούν στην «Πρώθηση πολιτικών της δημόσιας διοίκησης σε σχέση με την υιοθέτηση της υγιεινής διατροφής και την προστασία του περιβάλλοντος», τη «Ζήτηση προϊόντων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των καταναλωτών» και τη «Παγκοσμιοποίηση της παραγωγής και της διάθεσης των προϊόντων». Τέλος, χαμηλή επιρροή στο επάγγελμα έχει ο παράγοντας «Ανάπτυξη παγκόσμιας/ ελληνικής οικονομίας».

Σχήμα 10: Επιρροή προσδιοριστικών παραγόντων στο επάγγελμα του Μηχανικού Υποδομών & Συντήρησης

Το αντικείμενο εργασιών και οι απαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες του Μηχανικού Υποδομών & Συντήρησης έχουν ως εξής:

Πίνακας 12 Μηχανικός Υποδομών & Συντήρησης: Αντικείμενο εργασιών και απαιτούμενες Γνώσεις-Δεξιότητες-Ικανότητες

Αντικείμενο Εργασιών
<ul style="list-style-type: none"> • Οργάνωση, παρακολούθηση και έλεγχος της συνολικής λειτουργίας των βιομηχανικών εγκαταστάσεων και υποδομών. • Σχεδιασμός, εφαρμογή και παρακολούθηση προγραμμάτων αναβάθμισης και συντήρησης του παραγωγικού εξοπλισμού και των λοιπών υποδομών. • Αξιολόγηση και επιλογή προμηθευτών για τον εκσυγχρονισμό και τη συντήρηση των παραγωγικών εγκαταστάσεων και λοιπών υποδομών της επιχείρησης. • Διαμόρφωση προτάσεων για διορθωτικές ή αναπτυξιακές παρεμβάσεις στην παραγωγική υποδομή της επιχείρησης. • Οργάνωση, παρακολούθηση και έλεγχος υλοποίησης έργων συντήρησης και αναβάθμισης. • Παρακολούθηση τεχνολογικών εξελίξεων.
Γνώσεις – Δεξιότητες - Ικανότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Γνώσεις σχεδιασμού και λειτουργίας μηχανολογικών εγκαταστάσεων και εξοπλισμού. • Γνώσεις σε θέματα συντήρησης παραγωγικού εξοπλισμού και λοιπών υποδομών. • Κατανόηση της λειτουργίας των συστημάτων διαχείρισης της ασφάλειας και της ποιότητας των τροφίμων. • Γνώσεις σε θέματα υγιεινής & ασφάλειας στην εργασία (επαγγελματικοί κίνδυνοι, εργατικά ατυχήματα, μέσα προστασίας, πυρόσβεση). • Γνώση βασικών αρχών οικονομοτεχνικής ανάλυσης και του συστήματος χρηματοδότησης επενδυτικών σχεδίων. • Γνώσεις σε θέματα διαχείρισης και παρακολούθησης έργων.

Ακολουθεί Διαβούλευση

**Διάλογος και ανταλλαγή απόψεων
με τους κύριους εμπλεκόμενους σε θέματα ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού
Πολιτεία - Εκπαιδευτικά ιδρύματα – Επιχειρήσεις
Κοινωνικούς φορείς**

με στόχο

**την εξαγωγή συμπερασμάτων και διαμόρφωση προτάσεων προς αξιοποίηση των αποτελεσμάτων του
Μηχανισμού**

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
Τ: 210 3237 325, 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης